

ROTTERDAMSCHER COURANT.

De Abonnementsprijs is f 24 's jaars of f 6 per drie maanden franco per post door het geheele Rijk. Behalve aan het Bureau der Courant kan men zich bij alle Boekhandelaars en Postkantoren Abonneren. Enkele Nummers 10 Cents.

Bureau: Hoogstraat, Wijk 10, Nº 77.

Geboorte-, Trouw- en Doodberigten van 1 tot 5 regels . . . f 1.— Iedere regel meer 0.30
Andere Advertentiën per regel 0.20
Grootte letters naar plataruimte. — Bij iedere Advertentie 45 Cents voor zegelregt en 1 Exemplaar der Courant.

Bij deze Courant behoort BIJVOEGSEL.

KOLONIALE POLITIEK.

Onder desen titel gaf de *Nieuwe Rotterdamse Courant* eenige artikelen, waarin, onder andere algemeenheden, de wenschelijkheid werd voorgesteld om in Indië te geraken tot een „natuurlijken toestand.“ Wij herinnerden naar aanleiding daarvan wat wel eigenlijk voor dat Land de natuurlijke toestand zou wezen en nitten 't vermoeden dat gen. Courant wel niet zóó ver zou willen gaan. Wij hebben ons niet bedrogen. In haar nummer van 15 dezer geeft zij den natuurlijke toestand reeds op: wij hebben reden te vermoeden dat 't niet haar laatste concessie zal zijn. Nu zijn wij reeds zoo ver gevorderd dat zij in stede van den „natuurlijken toestand“ zich bepaalt om te verlangen „dat wij onze onnatuurlijke Regering zoo weinig mogelijk onnatuurlijk zóóket te maken.“ Het begrip wordt al iets helderder, iets minder troebel konden we welligt zeggen. Als wij elkaar maar regt begrijpen geraken we welligt nog tot volkomen overeenstemming; 't komt er voornamelijk op aan de begrippen te bepalen en onder dezelfde woorden ook 't zelfde te verstaan: in den regel spruit 't verschil voornamelijk voort uit misverstand.

Wat verstaat nu de N. R. C. onder de uitdrukking: „de onnatuurlijke Regering zoo min mogelijk onnatuurlijk maken?“ Volgens haar eigen verklaring dit: „naarmate de bevolking rijp is trapsgewijze de dwangcultuur vervangen door een belastingstelsel, dat ons niet minder moet opbrengen (het moet, zegt zij, de opbrengst der dwangcultuur compenseren).“

Dus om de zaak bij haar eigen naam en ronduit te noemen: de exploitatie van Indië ten voordeele van 't moederland moet blijven bestaan, de wijze van exploitatie moet (altijd „langzaam, trapsgewijze, voorzigtig, zonder schok en geleidelijk“) veranderd worden. De dwangarbeid moet vervangen worden door een belastingstelsel.

In 't algemeen kan 't ons vrij onverschillig zijn op welke wijze, dat wil zeggen naar welk stelsel, de Indië bevolking ons hare belastingen opbrengt, of zij dat doet in geld (dat schijnt wel de bedoeling van „het belastingstelsel“ der N. R. C. dat niet verder wordt omschreven) dan wel in arbeid. Immers ook de dusgenaamde dwangarbeid is eene belasting en in sooverre is het minder juist die twee zaken: dwangcultuur en belasting, als tegen elkaar overstaande, strijdige dingen voor te dragen. De eenige vraag waarop het in deze aankomt is deze: welk is in Indië de meest geschikte wijze van belastingheffen, welke past het best op den dáár bestaanden toestand en in de daar onder de belastingheffenden heerschende begrippen. Het antwoord op die vraag, en niet de afgetrokken theorie, moet duikt ons het natuurlijke belastingstelsel voor Indië aan de hand geven. Dien toestand goed te leeren kennen, zijn behoeften, krachten en eischen juist te waarden, dat moet de grondslag zijn der koloniale politiek, en niet het nastreven van een ideaal, aan onze Westersche begrippen ontleend en waarvan de Indiësche bevolking waarschijnlijk eerst na eenen eeuw zich eene voorstelling zal maken.

Die toestand wordt echter gewis verkeerd begrepen als men, met de N. R. C., onze heerschappij in Indië gelijk stelt met die der Oostenrijkers over Venetië (!) of zelfs met de voormalige Engelsche over de Amerikaanse kolonien, thans de Vereenigde Staten. Wat Venetië aangaat, geen woord tot weêrlegging van een buitensporigen sprong. Maar ook met de Engelsche heerschappij over Amerika kan ons bestuur in Indië in geen opzigt vergeleken worden. Het is immers daar geen volkplanting, maar een bezitting, de bevolking geen Europeasche, zoe als ze in de Amerikaanse kolonien was, maar een oorspronkelijke Indiësche, met andere zeden, gewoonten, godsdienstige en regtsbegrippen. Wat een onmiddellijken opstand en verwekt hebben onder de Engelschen, Ieren, Duitschers en Nederlanders in de Britsche kolonien in N. Amerika gevestigd, datzelfde wordt in Indië door de inlandsche bevolking niet slechts lijdelijk gedragen, maar dankbaar erkend als een zacht, menschelijk, beschermend stelsel van bestuur. Het is waarlijk treurig een dagblad dat, gelijk de N. R. C. aanspraak maakt op invloed, te moeten wijzen op zoe in 't oog loopende dwalingen.

Wat nu het bestaande belasting- (het cultuur-) stelsel in den Indiëschen toestand en in de Indiësche be-

grippen? Wij gelooven volkomen. Het steunt geheel op de begrippen en gewoonten van den inlander, het stemt volmaakt overeen met en heeft zijn grondslag in het Mahomedaansche regt, dat aan den Souverein des Lands de beschikking geeft over een deel van den grond en een deel van den arbeid der onderdanen. Het is, voor den Javaan, wat ook de N. R. C. redeneert, of de Arnhemse Courant (zie 't nummer van jl. zaterdag) declamere, een wettige, algemeen erkende, natuurlijke heffing, en het zou zeer twijfelachtig zijn of hij, zelfs met zijn bekend goedaardig karakter, zich goedwillig aan eenige andere belasting, op zoo groote schaal geheven, zou onderwerpen.

Veranderen die heerschende begrippen, doet de staat der Indische Maatschappij in 't vervolg andere eischen, dan zullen wij ook ons belastingstelsel daar moeten (en kunnen) wijswijzen, 'geëschikt' aan het: als 't tij verloopt verzet men de bakens. Maar ons dunkt dat wij voor alnog niet geroepen zijn en onszelven nimmer moeten roepen om den aanstoot tot die omkeering, tot die hervorming te geven, dat wij kunnen en moeten volstaan met de beweging der Indische Maatschappij te volgen en regt te doen weêrvaeren, maar ze niet moeten drijven en mee werken, om een toestand die voor ons zooveel waarde heeft, het pieltanker onzer finantien, af te breken en een anderen in 't leven te roepen, waarvan niemand met zekerheid de gevolgen, de weldaeden en gevaren kan voorspellen. Het geheele denkbeeld dat een anders toestand moet worden voorbereid, dat wij daarheen moeten streven schijnt ons dus bedenkelijk. En vragen wij lange welken weg, door welke middelen wil men er komen? het antwoord is nog steeds verschuldigd; wij vinden ook nu nog geen plan van organisatie, geen uitvoerbaar stelsel; al wat de N. R. C. ons onder dezen naam geeft schijnt ons nog niet meer dan schoone klanken. Men schermt met woorden en herinnert telkens aan de lieden die Aug. Barbier bijtend noemt: „ces baladins qui dansent sur la phrase.“

Op de punten uit de suikerregeling in genoemd artikel der N. R. C. besproken komen wij in een volgend nummer terug.

BUITENLAND.

ENGELAND.

LONDEN 16 October.

(Particuliere Correspondentie.)

De buitenlandsche aangelegenheden boezemen ons publiek nog zeer weinig vertrouwen in. Ter beurze hoofdzakelijk merkt men steeds ongerustheid en wantrouwen op; gisteren daalden de consols wederom. Onze organen publiceren heden morgen den tekst der belangrijke proclamatie van Victor Emmanuel aan het Italiaansche Volk. Gij hebt dien waarschijnlijk even als wij in zijn geheel ontvangen; het is dus overbodig voor mij u daar breedvoerig over te schrijven. Ik wilde u echter in het voorbijgaan opmerken dat Victor Emmanuel zich door dit hoogst gewichtig manifest meer dan ooit de welwillendheid onzer Natie, en ik durf er gerust bijvoegen onzer Regering, heeft verzekerd. Men brengt hier algemeen hulde aan de openhartigheid, geestkracht en edele beginselen, die in de geheele proclamatie doorstralen.

Cavour wordt echter niet met dezelfde welwillendheid beoordeeld. In verschillende bladen lees ik de volgende woorden uit zijne redevoering, cursief gedrukt: „En nu kom ik tot de diplomatieke kwestie (hij spreekt over den afstand van nieuw grondgebied). Ik zal niet zeggen dat de kwestie nooit besproken werd, maar ik kan de logica niet verstaan van hen die Italië zouden willen verdeeld houden uit hoofde eener veronderstelde cesie.“ Die woorden worden algemeen gebrandmerkt en als een bewijs aangenomen dat er eene degelijke overeenkomst tuschen hem en Napoleon bestaat.

Een dergelijk geval van proselietenmakerij als door de Katholieke geestelijkheid op het kind Mortara bedreven werd, had eenige dagen geleden in het North Union werkhuis te Dublin plaats. Twee knapen namelijk werden eenige jaren geleden door hun grootvader in bovengemeld werkhuis geplaatst en, ofschoon de moeder der kinderen Roomsche Katholiek was, werden zij ingeschreven als de Protestantische godsdienst, die hun vaders, belijdende. Een der aan het werkhuis verbonden priesters wist eenige dagen geleden een der knapen, 14 jaren oud, te bepraten van godsdienst te veranderen, hetgeen derhalve behendig en geheimzinnig werd volbragt. De grootvader, die deze snoode handeling ontdekte, eischte op den raad van eenige Protestanten onmiddellijk de kinderen op, hetgeen hem natuurlijk als de naaste bloedverwant niet kon worden geweigerd. Den volgenden morgen verdween echter de knaap eensklaps en nu leest men in de Freeman eene oproeping om fondsen te krijgen, ten einde den knaap als een Roomsche-Katholiek op te voeren. De verontwaardiging over deze schandelijke handelwijze is algemeen.

De Iersche pers is sedert eenigen tijd opgevuld met vijandige artikelen tegen ons Gouvernement en hoogst

vleijende uitdrukkingen jegens Frankrijk, vergezeld van een beroep op Napoleon om hen van de Engelsche onderdrukking te verlossen. Dr. Cullen hield in de vorige week in de groote kerk te Dublin, bij gelegenheid van het requiem voor de onlangs gesneuvelde Iersche soldaten, eene predikatie, die alles behalve vleijend voor onze Regering was. Volgens het orgaan van gemelden heer heeft eene ultramontaansche commissie het Sardiniësche Gouvernement de kosten van het verzenden der Iersche brigade naar Ierland gesuarandeerd.

Een artikel in dat orgaan vaart hevig uit tegen ons Gouvernement, dat het geweigerd heeft de Iersche soldaten als zijne onderdanen te erkennen. Over de hevigheid van het artikel kunt gij zelf uit de volgende daarin voorkomende sinede oordeelen. Zij luidt aldus: „Ierland heeft de middelen en den wil de zorg voor zijne getrouwe zonen op zich te nemen en het zal de lage intrigues vrijdelen die nu tuschen Engeland en Sardinië bestaan om hen in moeilijkeheid en vernedering te brengen.“

Hetzelfde blad deelt vervolgens eene dépêche mede die men uit Dublin naar Turijn had verzonden, inhoudende dat de vereischte garantie zou worden toegestaan.

Lord Palmerston en Cavour worden in gemeld artikel geenszins gespaard. De eerstgemelde heeft heden morgen in zijn orgaan, de Post, in antwoord een scherp en ironisch indirect artikel, waarin hij door de Times wordt ter zijde gestaan. De Iersche ultramontaansche partij is voornemens den generaal Lamoricière te troosten door hem een degen te zenden.

De conferentie van Warschau wordt hier nog steeds besproken; men begint daaromtrent meer gerust te worden en gelooft nu in officiële kringen dat de Italiaansche kwestie daardoor niet zal worden bemoeijelijk. Dat een nieuw heilig verbond het gevolg van die bijeenkomst zou zijn wordt nu betwijfeld, omdat Rusland ten gevolge van de Oostenrijksche kwestie in te goede verstandhouding met Napoleon verkeert.

Van Garibaldi melden de telegrafische berichten heden geen nieuws. Volgens een particulieren brief zouden de Napolitaansche gevangenen genomen officieren eenparig hebben verklaard dat Frans II een miljoen schillingen had beloofd aan het eerste regiment dat Napels zou binnenrukken. Ik geloof niet dat hij in de gelegenheid zal wezen zijne belofte na te komen.

De soirée van de Leeds Mechanica en Letterkundige institutie, waarbij lord Palmerston zal presideren, zal den 25sten aanstaande plaats hebben.

De aanstellen voor den lord-maire's-dag hebben bereids een aanvang genomen. De processie zal van meer dan gewoon belang zijn. Daar de nieuw gekozen maire lid van de vischverkoopers-maatschappij is, zullen ook de vaandels van dat achtenswaardig gilde bij dien optocht prijken.

De heer Jonathan Forster, de oudste ingenieur in het noorden van Engeland, overleed in de vorige week te Wylam, alwaar hij gedurende vijftig jaren is werkzaam geweest. Hij was ingenieur in de Wylam steenkolen-groeven, toen de eerste proeven werden genomen die tot de uitvinding van de locomotief leidden, en ofschoon zijn naam daar nimmer mede is in verband gebracht, heeft hij vele practische wenken gegeven, waarvan George Stephenson zich bij de verbetering van het stoomwerktuig bediend heeft.

Men gelooft dat de heer Laing, lid van het Lagerhuis, de door het afterven van den heer J. Wilson opgevallen plaats in den Indischen Raad te Calcutta vervullen zal. Zeven of acht jaren geleden was de heer Laing voorzitter der London- en Brighton spoorweg-maatschappij.

De Prins van Wallis, die den 1 dezer te Pittsbury aankam, waar hij met groot huldebeton ontvangen werd, zou den volgenden dag die stad weder verlaten en dacht den 3 dezer te Washington aan te komen, waar een neef van den President hem op zou wachten. Des avonds van dien en ook op den volgenden dag zouden hem eremaaltijden worden aangeboden. Vrijdag den 5 dezer zou hij de gast van den Engelschen gezant lord Lyons zijn, en vóór zijne afreis ook een maaltijd met het Corps Diplomatiek houden.

Aan den Morning Herald wordt den 10 dezer het volgende uit Berlijn geschreven: „Thans kan ik u, zonder eene vrees voor tegenspraak, verzekeren dat lord J. Russell, gedurende zijn verblijf te Coburg, dagelijks bezig geweest is met het afzenden van dépêches naar Berlijn en Petersburg, en zelfs naar Weenen, om tot de stilzwijgende, indien al niet officiële erkenning der door Piemont en de dat Land behulpzame omwenteling in de verschillende Staten van het Italiaansch Schiereiland volbrachte feiten te nopen. Men kan uit de moeite welke het Engelsch Kabinet zich thans geeft opmaken hoe het een der drijfveren zijner staatkunde is de Noordse Hoven, Oostenrijk daaronder begrepen, tot het erkennen van een staat van zaken in Italië te bewegen, die het gevolg van zulke hevige veranderingen is, en in vervolg van tijd de omwentelingsgezinde pogingen in Europa op allerlei wijze tot aanloopende strekken zal.“

In het kamp te Aldershot is eene uitnoodiging van den luitenant-generaal Pennefather aan de brigade-kommandanten ontvangen, om, bij de halfjarige inspectie, hunne bijzondere opmerkzaamheid aan de lengte der bakkebaarden van de officieren en manschappen te wijden, naardien de luitenant-generaal bemerkt heeft dat sommige officieren bakkebaarden van ongemeene lengte en grootte dragen.

— De Daily News deelt de volgende dépêche uit Venetië van 13 dezer mede: „Drie nieuwe, met getrokken kanonnen gewapende forten zijn tuschen de Lido en Malamocco voltooid, om het bevaalooopen der haven zoo goed als onmogelijk te maken. De geheele Venetiaansche kust is in onderlinge gemeenschap gebragt door een stelsel van mijnen, die bestemd zijn om, door middel eener electrische batterij, ieder korps dat zou willen ontschepen in de lucht te doen vliegen.“

— Het stoomschip Atrato heeft West-Indische berigten te Southampton aangebragt, die echter zeer weinig belangrijk zijn. Op de meeste eilanden was het weder gunstig en de oogst voorspoedig.

Berigten uit Chili houden in dat Guatemala op nieuw met een inval der Peruanen bedreigd werd. Het geschil met de Vereenigde Staten was nog niet vereffend. In de nabijheid van San Pedro Jopocapa had eene vulkanische uitbarsting groote schade veroorzaakt. In de stad selve viel een steenregen, die nogtans geene ongelukken te weeg bragt. De wettige president Juan Rafael Mora was aan boord der stoomboot Columbus van San Salvador teruggekeerd en te Puenta Arenas geland, waar hij door de bevolking met open armen werd ontvangen. Hij hield de plaats met 300 man bezet. Men dacht wel dat Mora in staat zou zijn zich in het presidentschap te herstellen, maar denklijk zou het veel bloed kosten, ten ware de bevolking van het binnenland zich tegen den overvloediger Montenegro verklaarde.

FRANKRIJK.

PARIJS 16 October.

(Particuliere Correspondentie.)

Men spreekt in de officiële wereld over schier niets anders dan over de politieke kronyk der Revue Européenne. De heer Boilly, staatsraad, die gewoonlijk deze kronyk schrijft, heeft voor ditmaal zijne pen afgestaan aan den heer de la Guéronnière. Dit artikel is zeer betekenisvol; het verlangt op een zeer krachtigen toon — al te krachtig om belangeloos te zijn — de bijeenkomst van een congres. „Europa alleen, in een congres vereenigd, heeft het regt om het wettelijk beginsel in de plaats te stellen van de uitbarsting van feiten, welke in Italië heeft plaats gegrepen. Geen enkel volk is bevoegd om zich zelf eene dergelijke roeping op te dragen, noch om tegenover de geschiedenis eene dergelijke verantwoordelijkheid op zich te nemen. Het edelmoedige Frankrijk maakt er geen aanspraak op; Engeland, Pruisen en Rusland zijn vreemd aan de zaak of verdacht; wat Oostenrijk betreft, herinneringen van zeven eeuwen, eerst gisteren hernieuwd, verbieden het hem . . .“

„De tijd heeft het werk der revolutie volbragt; hij heeft soevereiniteiten uitgewischt, die fier waren op tien eeuwen van onafhankelijkheid; hij heeft troonen verbrijzeld, die alle raadgevingen hadden afgevoeren en aan alle bedreigingen weêrstand hadden geboden . . .“

„Ten gevolge van eene reeks van feiten, waarvan wij allen getuigen zijn geweest, is het niet langer zijne onafhankelijkheid welke Italië verlangt, maar zijne eenheid welke het afkondigt.“ . . .“

De schrijver verlangt een congres, maar hij begeert niet dat Vorstencongres, waarvan de conferentie van Toepitz, van Salzburg, van Coblenz en van Warschau de verschillende acten zijn en vooral ergert hij zich aan de bijeenkomst te Warschau, welke karakter, zegt hij, dat is „van eene onrustige bekommering over politieke en maatschappelijke zedelijke belangen, die door de Italiaansche revolutie in de waagschaal zijn gesteld. Binnen die grenzen beperkt, zal zij de waardigheid van niet eene der Mogendheden bevredigen, welke er deel aan nemen en zij zal hare werking verlamd zien door krachten, welke de Vorsten noch veronachtsamen, noch bestrijden kunnen. Wanneer zij tot een ernstig resultaat kon leiden, zou zij Pruisen in gevaar brengen, Oostenrijk vernedern, en eindelijk Rusland op een noodlottigen weg brengen.“

Deze minachting van de bijeenkomst herinnert aan de fabel van den vos en de sure druiwen. De toekomst zal ons leeren of de druiwen inderdaad te zuur waren.

„Het is het gewigt der te behandelen kwestien en de overweging van de respectieve gesteldheid der Staten en der Vorsten, die ons de bijeenkomst van Warschau doen beschouwen als eene mislukte poging. Geheel anders zou het karakter zijn van een Europeesch congres, waarin de groote Mogendheden zouden zetelen, die 45 jaren geleden de scheidregisters van Europa zijn geweest.“

Ik heb deze aanhalingen alleen gedaan omdat dit artikel dezelfde denkbeelden ontwikkelde als de laatste nota van den Moniteur en de artikelen der officieuze bladen.

Het Parlement van Turijn heeft niets anders meer te verrigten als het Kabinet te magtigen tot het heffen der belastingen gedurende de drie eerste maanden van 1861; vervolgens zal het uitspraak doen. Het ultramontaansche blad l'Union beoordeelt in de volgende welwillende bewoordingen de korte Zitting, die heeft plaats gehad:

„Dit Parlement schijnt alleen uitgevonden te zijn om magtigingen te verleenen aan het Kabinet, d. i. om het eene dictatoriale magt op te dragen. Het bekommert zich noch om de vrijheid des Lands, noch om de opreghtheid van het constitutionele stelsel, noch om zijne eigene waardigheid. Het heeft zonder aarzeling, sonder beperking alles overgegeven, alles opgeofferd, alles vermoord. Nooit heeft een slaafsch Parlement ellendiger zijne rol vervuld in de revolutionaire komedie. Die bevrijders van volken hebben inderdaad verwonderlijk veel van het uitzielijk van despoten.“

De politieke en godsdienstige hartstogten zijn te zeer overprikkelend dan dat men op zijne uitdrukkingen

zou letten. De polemiek wordt met den dag venijniger. Le Constitutionnel zegt er heden het zijne van: „Zekere dagbladen, die zich den naam van royalistisch toeëigenen, bieden op dit oogenblik een zonderling schouwspel aan. Om een Koning aan te randen zoeken zij hunne beledigingen op in het woordenboek van de slechtste dagen der revolutie. Zoo vinden wij in l'Ami de la Religion en la Gazette de France de volgende epitheta toegepast op Z. M. den Koning van Sardinië: „Koning korporaal, garibaldiaansche Koning, gekroonde roover. „De soeverein van Piemont, die de Koninklijke waardigheid nog dieper doet zinken dan men haar reeds had doen dalen. „Ziedaar tot welken trap van cynische onbeschaamdheid de regering van dien Koning, dapper man, is gedaald, enz. enz. „Dit zijn de onwaardige beledigingen, welke royalistische bladen een Koning toewerpen. Wij begrijpen dat men de handelingen van de Piemontese Regering berispt en aanvalt; maar de polemiek te doen afdalen tot zulke grofheden van taal; ter verdediging van altaar en troon den toorn en de scheldwoorden van den Père Duchesne nog eens te herdrukken, dat is eene ergernis, op welke men niet verdacht zou zijn van de zijde van schrijvers, die zich voordoen als de uitsluitende verdedigers van de godsdienst en de monarchie. „Goed gesproken dit maal, mijnheer Grandguillot! Het Journal des Débats is bepaald Cavouriaansch geworden en het is niet alleen meer de heer John Lemoine, die in de redactie het Italiaansche element vertegenwoordigt. Sints eenigen tijd is het premier Paris dagelijks eene pleitrede ten gunste van de Piemontese politiek. „Thans, zegt de heer Allouy, nu de gebeurtenissen 22 miljoen Italianen beschikkere hebben gemaakt over hun lot, meent de Regering van Koning Victor Emmanuel dat het oogenblik is gekomen voor geheel Italië, uitgezonderd Rome en Venetië, om zich te constitueren tot een enkel sterk en vereenigd Koninkrijk, enz. „Het spreekt van zelf dat het gerucht fluitart van argumenten ad hominem, welke de heer de Cavour zou gebezigd hebben om zich te verzekeken van de ondersteuning van dit blad, dat zeker het meest verspreide der Europeesche bladen is in de diplomatieke wereld. „L. zondag morgen heeft er in het bosch van Meudon eene ontmoeting plaats gehad tusschen den heer Barrière, dramatisch schrijver, en den heer Ch. Mourset, oprichter van het kleine blad le Gourmet en redacteur van den Figaro. De twist was ontstane in het Theatre des Variétés. De laatstgenoemde heeft eene ligte kwetsuur aan de hand bekomen. „Er wordt veel gesproken over een vertrouwelijk brief, dien Keizer Napoleon dezer dagen aan den Keizer van Rusland zou geschreven hebben. „Ook wordt er herhaaldelijk gewag gemaakt van eene reis, welke Prins Napoleon eerlang naar Algerië zou doen en waartoe hij door den Keizer zou zijn aangepoerd. „De heer von Kisseleff heeft gisteren Parijs verlaten, om zich naar Warschau te begeven. Voor zijn vertrek is hij door den Keizer ten gehoore ontvangen. „De heer von Stackelberg, Russisch gezant te Turijn, verlaat insgelijks Parijs om naar Warschau te reizen. „Men verzekert dat de heer Olazaga, die ambassadeur van Spanje in Frankrijk is geweest en persoonlijk met den Keizer bekend is, zich op dit oogenblik te Parijs bevindt, belast met eene zending van de Koningin van Spanje, betrekkelijk de kwestie van de belangen des Pausen. De heer Olazaga heeft op zijne doorreis te Turijn een onderhoud gehad met den graaf de Cavour. „Men zegt dat de Keizer bevestigd heeft dat de wetsbepaling, volgens welke zij die dienst nemen in een vreemd leger daardoor alleen reeds hunne hoedanigheid van Franschman verliezen, niet zal worden toegepast op de vrijwilligers van het Pauselijk leger, die geene autorisatie van de Regering hadden gevraagd. „De avondbladen deelen de navolgende jongste berichten uit Italië mede: Het getal der Piemontese troepen, over zee gekomen, zou 14,000 man bedragen. Zij zouden naar Caserta worden gezonden, na door Koning Victor Emmanuel in oogenchouw te zijn genomen, die elk oogenblik in de hoofdstad der Beide Siciliën wordt verwacht. De troepen die van de grenzen van den Kerkelijken Staat komen concentreren zich te Isernia, eene stad in Molise, welke provincie grenst aan Terra de Labors, de Boven-Abbruzzen en Principitate Citerere. Het Piemontese hoofdkwartier is reeds gevestigd te Campo Basso, hoofdplaats der provincie Molise. „De Regering heeft bepaald dat het borstbeeld van wijlen mgr. Coeur, bisschop van Troyes, in het museum van Versailles zal geplaatst worden. „Het Spaansche blad la Correspondencia van den 12 zegt, dat ofschoon het bericht wegens het terug roepen van den Spaanschen gezant uit Turijn voorbarig schijnt, de bevestiging daarvan binnen een kort tijdsverloop aan geen twijfel onderhevig is. De Regering heeft echter nog geen bepaald besluit genomen.

Per Telegraaf.

De Times deelt berichten uit Napels mede, inhoudende dat de Productator en het Ministerie hun ontalg hebben gegeven. — Garibaldi verlangt dat er eene Napolitaansche-Siciliaansche vergadering zal worden belegd, om een goedkeurend votum nopens de aflijving uit te brengen. — Er was te Napels gisting; patrouilles doorkruisten de stad.

Tweede depêche.
(Reuter's Office.) Men wil weten, dat de heer Petrucci met eene zending naar Warschau is vertrokken.
Het Fransche gouvernement heeft eene nota aan den Bondsraad gerigt, ter zake van eene nieuwe belediging der Fransche vlag en van mishandeling, bij diezelfde gelegenheid een Franschen onderdaan aangedaan. Frankrijk eischt een onderzoek, bestraffing der schuldigen, en genoegdoening. De Bondsraad heeft die nota aan de Regering van Walliserland toegezonden, welke reeds eene enquête geopend heeft over het gebeurde met de vlag.
Mgr. Sacconi, de Pauselijke Nuntius, zal Parijs vrijdag aanstaande verlaten.
MARSEILLE 17 October
Tijdingen uit Konstantinopel van den 10 dezer melden, dat de Sultan op aandrang van den Engelschen Gezant heeft besloten, om den Grootvizier te ontslaan, doch dat de Russische Regering daartegen bij monde van haren gezant heeft geprotesteerd. De Fransche Gezant heeft van zijne zijde den Sultan zijn leedwezen betuigd over de in den divan heerschende verdeeldheid. De Turksche schatkist verkeert in zulk een benarden toestand, dat zij er de toevlugt toe heeft moeten nemen om bij de rijke woekeraars kleine leeningen te sluiten. Voor Turksche rekening is eveneens in Zwitserland eene leening van zes miljoen gesloten en is er andermaal sprake om in Europa het sluiten eener leening van 200 miljoen te beproeven. — Uit Beyruth wordt den 8 gemeld, dat de generaal Beaufort aan den voet van den Libanon aangekomen is, waar hij aan de Christen-bevolking reeds eenige hulp heeft doen uitreiken. — Te Damascus was een oproer uitgebarsten als gevolg van de den Turken opgelegde oorlogsbelasting.
BERLIJN 17 October.
De Preussische Zeitung wijdt heden een hoofdartikel aan de bijeenkomst te Coblenz en zegt o. a.: „De vriendschappelijke verstandhouding van Pruisen en Engeland is aldaar door de gedachtenwisseling tusschen de leidende Staatslieden van beide Mogendheden nog hechter gevestigd en is in zekerheid en omvang toegenomen. Hoe ingewikkelder de toestand van Europa op het oogenblik is, des te grooter is de voldoening, de overeenkomst van inzichten en opvattingen betreffende belangrijke kwestien bij beide Regeringen te constateren. „Het artikel eindigt aldus: „Terwijl de bijeenkomst te Warschau de goede verstandhouding van Pruisen met Oostenrijk bewijst, toont de gelukkige uitslag der bijeenkomst van Coblenz, dat Pruisen de hoogst gewichtige belangen weet te waarden, die het aan Engeland verbinden. „Tweede depêche.
De Russische gezant te Turijn is door zijne Regering teruggeroepen en Vorst Gortschakoff heeft aan den Sardinijschen gezant te St. Petersburg zijne paspoort doen toekomen.
KARLSRUHE 16 October.
Het laatste Regeringsblad behelst de Kerkelijke wet die het Concordaat vervangt en verder het besluit tot bijeenroeping van eene Algemeene Synode, om over de belangen der Protestantische Kerk te beraadslagen.
MADRID 17 October.
H. M. de Koningin is te Puerta del Sol aangekomen. Een jong mensch, gewapend met een zakstok, heeft op H. M. willen schieten, maar het schot ging niet af. Men houdt het er voor dat die persoon krankzinnig is.
LONDEN 17 October.
KOFFIJ vast. — THEE willig. — SUIKER prijshoudend. — RIJST hooger. — IJZER 52/ — OLIE. Raap-42/6, Lijn-31 a 31.3. — GRANEN vast.
LIVERPOOL 17 October.
KATOEN. 12,000 b. werden heden verkocht.
BERLIJN 17 October.
ROGGES. Najaar 54½, Voorjaar 49¾. — OLIE. Najaar 11½, Voorj. 12¼. — HAVEN. Najaar 29, Voorj. 27¾.
HAMBURG 17 October.
OLIE. Najaar 25.14, Voorjaar 27.
PARIS 17 October.
Frankrijk 3 pc. 69.10; dito 4½ pc. — Credit Mob. — Spanje 1¾ pc. — dito binnenl. 3 pc. 47½.
LONDEN 17 October.
De 3 pc. Geconsoleerde 92½. Spanje 1¾ pc. 40¾; dito buitenl. 3 pc. 48½; dito Cert. 6¼. Portugal 3 pc. 44¼. Mexico 3 pc. 22¼. Grenada Uitgest. 6¼. Venezuela Uitgest. 12¼. Illinois Shares 79; dito Bonds 7 pc. 88.
WENEN 17 October.
Oostenrijk, Metaaliek 5 pc. 64.30; dito Nationale 5 pc. 75.30. Wissel Londen f 131.90.
FRANKFORT 17 October.
Oostenr. Metaaliek 5 pc. 46; dito Nation. 5 pc. 55. Spanje 3 pc. 46½; dito 7¼ pc. 39¼.

BINNENLAND.

ROTTERDAM 17 October.
In het bij dit N.º behoorend Bijvoegsel zijn onder anderen opgenomen: 1º, het verslag der zitting van de Tweede Kamer van heden, waarin de beraadslagingen over de regeling der suiker-cultuur en het contract Pangka zijn ten einde gebragt, en 2º, een uittreksel uit het centraal rapport nopens de begrooijing der gemeente Rotterdam voor 1861.
Bij de verkiezing van een lid voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal in het hoofdkiesdistrict Tiel, ter vervanging van den heer Mr. M. de Kempener, zijn uitgebragt 947 stemmen, waarvan op den heer W. F. C. van Lidth de Jende 615, Hoytema 218, van Lannep 62, enz., zoodat de heer W. F. C. van Lidth de Jende gekozen is.
Bij Koninklijke besluiten is aan den heer J. J. van Oosterzee, th. dr., predikant bij de Ned. Herv. gemeente te Rotterdam, vergunning verleend tot het aannemen en dragen der onderscheidingsteekenen van ridder der orde van de Poolster, hem geschonken door Z. M. den Koning van Zweden en Noorwegen, en aan den heer jonk. E. A. G. de Casembroot, minister van oorlog, tot het aannemen en dragen der onderscheidingsteekenen van groot-officier der Leopoldorde, hem door Z. M. den Koning der Belgen geschonken; — is aan den commissie bij het Departem. van Oorlog C. J. Hupscher, overeenkomstig zijn verlangen, een eervol ontslag uit de dienst verleend, onder betuiging van Zr. Ms. tevredenheid wegens zijne langdurige, sedert den 20 november 1813, bij genoemd Departem. met getrouwen ijver bewezen diensten, en met vrijlating aan hem om zijne aanspraak op pensioen te doen gelden, waar het behoort; zullende dit ontslag gerekend worden te zijn ingegaan met den 1 dezer maand.
Op 30 september jl. is door den beurtman van Hoorn op Rotterdam van Hoorn medegenomen om naar Roosendaal te worden geëxpedeerd een met hangslot gesloten koffer, gemerkt B. D., aan het adres van den jongen heer Delemarre, ten huize van den heer Sandeling, directeur der Fransche kostschool te Roosendaal. Bedoelde koffer op 3 oktober jl. te Rotterdam aangebragt en, volgens verklaring van

den schipper, aldaar op den wal benevens andere vrachtgoederen neêrgezet, ter verdere beschikking van den besteller, is tot heden niet aan het adres bezorgd. — De inhoud van den koffer bestaat uit eene geheele uitrusting kleedingstukken en een aantal andere voorwerpen.
Uit Amsterdam schrijft men: Met de nieuw opgerigte mast- en ketelbok, zijn de ketels in Zr. Ms. stoomschip Amsterdam geplaatst; de herstellende machine is grootendeels weder gesteld en het vaartuig wordt alhier verder gereed gemaakt tot in dienst stelling. Het schooner-stoomschip der 2de kl. Djambi zal in het laatst dezer maand worden te water gelaten, terwijl de voorloopige werkzaamheden aan het gebouw voor de stoomhouthagerij met kracht worden voortgezet.
Naar wij vernemen is Zr. Ms. fregat met stoomvermogen Vice-Admiraal Evertsen, liggende in het dok te Toulon, gereed en zal eerstdaags zijne bestemming naar Alexandrië vervolgen. (U. C.)
Uit Overijssel schrijft men aan de A. C. het volgende: Men zegt dat bij de Hooge Regering het plan in overweging zou zijn om het tegenwoordige bedelaarsgesticht te Ommerschans op te heffen, de heerlijke en weelderige landerijen te verkoopen en om vervolgens al de daar verpleegde personen te verplaatsen naar de gestichten te Veenhuizen, ten einde aldaar voortaan alles te vereenigen. Onder de redenen, die tot dezen maatregel zouden leiden, noemt men o. a. dat, daar zich thans te Ommerschans geene veenderijen meer bevinden, men alle brandstoffen moet koopen, terwijl men daarvan te Veenhuizen overvloed heeft. Ook zouden de tegenwoordige vele transportgelden tot deze opheffing bijdragen. Wat daarvan echter ook zij, wanneer men tot de opheffing en den verkoop overging, dan zullen de schoone en uitgestrekte gronden ongetwijfeld veel opbrengen. Wij hebben hooren begrooten dat daarop tusschen de 40 en 50 groote boerenplaatsen kunnen gezet worden.
Door den algemeenen kerkeraad der Nederduitsche Hervormde gemeente te Utrecht is het volgend zetal van predikanten opgemakt: dd. B. J. Adriani, te Rotterdam; W. J. Jorissen, te Hattum; N. H. de Graaf, te Apeldoorn; D. Gildemeester, te Scheveeningen; G. P. Kits van Heyningen, te Deventer, en G. A. Hoog, te Bolsward.
VLAARDINGEN 17 October. — Omstreeks 7 uren had gisteren avond, tusschen deze plaats en Pernis, het volgende ongeluk plaats: De Goereesche beurtman, met zijn vaartuig van Rotterdam komende zeilen, werd door de Engelsche stoomboot Louise zoo ernstig aangezeild, dat het onmiddellijk zonk. Het schip moest belangrijke schade bekomen hebben en zal met groote kosten te ligten zijn; het voer geen licht in den mast.
BRIELLE 16 October. — Heden is alhier aanbesteed het maken van eene kustbatterij aan den mond der haven van Numansdorp, welk werk voor f 165,000 is aangenomen door J. van der Maden, te Klundert.
WOUDERICHEM 15 October. — Dezer dagen zal alhier een paar in den echt treden, dat reeds vóór bijna 22 jaren, na de twee gewone huwelijksaankondigingen, zoud' getrouwd zijn, maar toen eensklaps besloot dit niet te doen, om reden de moeder des bruidegoms niet voor het huwelijk was. Thans ligt die moeder krank en kan niet gerust sterven vóór het toenmaals geprojecteerde huwelijk voltrokken is, zoodat de gelieven, die elkander steeds getrouw zijn gebleven, thans hun verlangen zullen bevredigd zien. Zij tellen zamen 98 jaar en brengen eene huwbare dochter mede ten huwelijk.
— De hooge waterstand der rivier belet voor het oogenblik alhier alle visscherij. Er werden voor eenige dagen reeds enkele houtingen gevangen. Men verlangt zeer naar den val des waters, daar de tijd, dat die vischsoort onze wateren bezoekt, dáar is, terwijl anders vele verdiensten der menigvuldige visscherijen verloren gaan.
DELFT 17 October. — Het Instituut Polytechnique Universel te Parijs heeft dezer dagen een eerediploma uitgereikt aan den heer professor dr. S. Bleekrode, corresponderend lid van het instituut, voor zijne letterkundige en wetenschappelijke werken.
's GRAVENHAGE 17 October. — Z. M. heeft heden ochtend aan verscheidene civiele en militaire autoriteiten audientie verleend.
— In de zitting van den Gemeenteraad van Gisteren is ingekomen eene missive van den Minister van Oorlog, houdende mededeeling dat door Z. Ex. genoegen wordt genomen met het jongst genomen besluit door den Raad, betrekkelijk de overname der kaserngebouwen. — Bij de behandeling der voorwaarden omtrent de door den heer Soetens aan te leggen railroute van 's Gravenhage naar Scheveningen, werd door den Voorzitter medegedeeld, dat eergisteren is ingekomen eene missive van den Minister van Binnenlandse Zaken, waarbij Z. Ex. te kennen geeft, dat voor de jongst verleende concessie aan de Hollandse IJzeren Spoorweg-Maatschappij voor een spoorweg 's Hage—Scheveningen enz. juist dezelfde rigting is gekozen, als die vermeld is in de voorwaarden voor de railroute. Daarom werd door Z. Ex. gevraagd, alvorens over die voorwaarden eene beschikking te nemen, een onderzoek te hebben met den Burgemeester, afgevaardigden van de Hollandse IJzeren Spoorwegmaatschappij en den hoofd-ingenieur van den waterstaat. Ten gevolge hier missive is de behandeling over dat punt uitgesteld tot eene volgende vergadering. — Ook is nog beslist tot de opheffing over te gaan van alle reglementen, ordonnantiën, instructiën, vrachttijsten en tarieven of andere verordeningen enz. aangaande de beurtschepen, markt- en volkschuitenvoer, voor zoo ver zij nog van kracht mogten zijn, of door de betrokken gemeentebesturen mogt worden verlangd, en is goedgekeurd eene ontwerp-verordening op de aanstelling van vaste schippers, die zich zullen moeten regelen naar de regelen en tarieven hun door Burgemeester en Wethouders voor te schrijven.
— De Hooge Raad der Nederlanden heeft bij arresten van heden verworpen de voorzieningen in cassatie ingesteld 1º door H. Koopman, tegen een arrest van het Hof in Overijssel, waarbij hij wegens moedwilligen manslag is veroordeeld tot 10 jaren tuchthuisstraf; 2º door J. B. Oldenhuis, tegen een arrest van het Hof in Groningen, waarbij hij tot vijf jaren confinement is gecondemneerd ter zake van diefstal bij nacht in een bewoond huis, en 3º door R. Monshouwer, tegen een arrest van het Hof in Zuidholland, waarbij hij wegens het toebrengen van slagen en mishandeling is veroordeeld tot 1 jaar gevangenisstraf en f 8 boete.
— Wij vernemen, dat op de gehouden vergadering der commissie tot de oprigting van eenen Zoologisch-Botanischen Tuin alhier is besloten het gekozene terrein langs den Scheveningschen weg aan het gemeentebestuur tot gebruik-afstand te vragen,

en dat na een gunstig antwoord zal worden overgegaan tot het uitschrijven eener negotië van f 75 mille, in aandelen van f 50. Reeds moeter niet onaanzienlijke toezeggingen van deelnemers zijn ontvangen.
Als eene bijzonderheid omtrent de inrigting verdient te worden vermeld, dat onder de dieren, welke bij den aanvang worden aangeschaft, geene vleeschetende worden gevonden, en het ook in het plan zou liggen deze niet dan bij uitzondering en bij wijze van geschenk, in den Tuin op te nemen.
ZAANDAM 14 October. — Eene vrouw alhier, in de Noord woondachtig, zou eergisteren morgen, terwijl het nog donker was, haar bed verlaten. De bedstede was hoog, zoodat zij, om daar uit te komen, eerst op een daarvoor geplaatst bankje moest stappen. Zij wilde dit doen, doch, welligt ten gevolge der duisternis, stapte zij mis, kantele het bankje en deed zij daarmede een zoo jammerlijken val, dat zij spoedig daarop reeds overleden was.
OOSTER-BLOKKER 15 October. — Voor eenige jaren zijn in deze streek, alsook bij Hoorn, eenige plantendoor het Ministerie voorzien van zaad van Noord-Amerikaansche tabak, ten einde eene proef te nemen in hoever de cultuur zou zijn over te brengen. Het uit gebrek aan genoegzame kennis der behandeling van plant, of wel omdat de grond er niet geschikt toe was, heeft die cultuur niet aan de verwachting beantwoord. Het gewas leverde genoeg op, maar reeds de gelijkheid zijn ver beneden den Amersfoortschen tabak gebleven.
EGMOND 13 October. — Eergisteren avond kwam alhier aan de bomechuit Johanna Elisabeth, schipper T. van der Plas, aanbrengende 33,000 stuks haring, die hebben opgebracht f 32 a f 36 per 1000, zamen ad f 1100.
NIJMEGEN 15 October. — Aan boord van Zr. Ms. stoomschip Retsch zijn geplaatst de adelborsten 1ste klasse G. C. Sterek, M. P. Struick en de scheepsklerk W. F. G. L. Faubel.
VLIELAND 12 October. — Ten gevolge van de hevigen storm en hoogen vloed der laatste dagen is onze haven, waaraan verleden jaar zooveel is schade geleid, gedurende den nacht ingestort en staat er nu ter plaatse van het havenhoofd 15 voet water. Bij het vooruitzicht dat dit ongeval in langen tijd nog niet zal kunnen hersteld worden, is deze ramp aanvankelijk van veel gewigt voor de communicatie.
MIDDELBURG 15 October. — Naar men verneemt is de stoomboot de Stad Vlissingen, n.º 2, heden morgen niet van daar naar Rotterdam kunnen vertrekken. Dit schijnt een gevolg te zijn van een gisteren door een ingenieur van het stoomwezen ingesteld onderzoek naar den toestand van den ketel, waarbij zou bevonden zijn, dat deze niet meer aan alle vereischten voldoet. Het laat zich begrijpen dat door die onverwachte belemmering in het dagelijksche verkeer tusschen die gemeente en Rotterdam het publiek zeer ontrijfd is.
MAASTRICHT 15 October. — Men verneemt dat het verzoek om gratie van J. Nathan, door het Prov. Gerechtshof in Limburg ter dood veroordeeld ter zake van het om het leven brengen zijner schoonmoeder, door Z. M. is afgewezen.
NIJMEGEN 16 October. — Het stedelijk bestuur dezer stad heeft, ten gevolge van een genomen raadsbesluit dd. 12 dezer, een adres aan Z. M. den Koning gerigt, waarin het zegt dat, in den afgelopen zomer, eene commissie van Rijks wege Nijmegen als vesting heeft in oogenchouw genomen, waarvan het gevolg schijnt te zijn, dat groote uitbreiding aan de vestingwerken, door het aanleggen van nieuwe forten, zal gegeven worden, weshalve het de hoop voedt dat de gelegenheid moge opengesteld worden, om wanneer de wallen konden worden geslecht, de stad aanzienlijk uit te breiden. Daarvan zou dan ook het gevolg kunnen zijn, dat de beide kruidmagazijnen verwijderd werden, waardoor voor goed een einde zou gemaakt worden aan de gestadige vrees waarin de ingezetenen nu verkeerden, dat te eniger tijd hunne stad door eene ramp getroffen kan worden, als die, welke de stad Mainz zoo deerlijk heeft geteisterd. Om al de genoemde redenen wendt zich het gemeentebestuur tot Z. M. met het eerbiedig verzoek, dat het Hoogstedenzelve behage om, bij eene verandering van de vestingwerken, te besluiten, dat de ringmuren dezer stad geheel of gedeeltelijk geslecht worden, en de benoedigde gronden tot hare zoo gewenschte uitbreiding kosteloos aan de gemeente worden afgestaan. In dat adres wordt voornamelijk gewezen op de groote behoefte aan woningen en gebouwen voor het oprigten van fabrieken en trafieken, welke door gemis aan terrein moeten afgewezen worden, om welke reden het uitbreiden van de stad wenschelijk is niet alleen, maar zelfs hoogst noodzakelijk, daar zij, met een zieletaal van ruim 20,000, vroeger zoo walvarend, en nog altijd rijk in hulpbronnen en middelen van bestaan, aan een langzaam maar zeker verval wordt prijs gegeven, omdat zij nu, misschien voor altijd, uit het spoorwegnet is uitgesloten, en elke voortgang van handel en nijverheid onmogelijk gemaakt wordt.
— Op de heden alhier gehouden paardenmarkt waren aan de lijn 374 paarden, waarvan verkocht zijn 163. Er waren vele buitenlandse kooplieden en vele paarden werden voor Saksische rekening aangekocht. De paarden werden over het algemeen duur betaald.
OUDE PEEKLA 15 October. Gisteren avond brak in het naburig Blijham brand uit in het huis, door den winkelier H. Taay en anderen in huur bewoond, terwijl de bewoners, behalve Taay te bed lagen; door den sterken wind nam de brand zoo snel toe, dat de bewoners zich ongekled uit het brandende gebouw moesten verwijderen. Uitgezonderd de levende hove is alles eene prooi der vlammen geworden.

Burgerlijke Stand.

ROTTERDAM 17 October.
OVERLEDEN: J. van Vliet, d. 2 j. — A. Goedkoop, d. 2 — E. N. Polak, z., 8 d. — J. F. Stevens, jm., 48 j. — E. N. F. Deloni d'Aure, d. 9 m. — M. Bouman, z., 5 m. — M. J. J. v. d. Goes, d., 1 m. — J. Vermeij, z., 8 m. — P. A. Fendel, z., 7 m. — E. C. van Leeuwen, d., 6 m. — J. P. J. Donkers, z., 10 d.
BEVALLEN: A. C. Krins, geb. v. Duikenraad, d. — N. van Duiveboden, geb. Breedveld, z. — A. H. A. van Starrevelt, geb. Sigman, z. — C. C. Vonk, geb. Schmid, z. — S. Beuse, geb. Hendriks, d. — D. de Grijp, geb. Groeneveld, d. — C. Jacobs, geb. Henk, z. — B. Vrolijk, geb. Happee, d. — H. Vos, geb. West, z. — A. H. Vöbel, geb. Vinke, d. — M. C. v. d. Kaag, geb. van Konijnenburg, d. — K. Jorissen, geb. Schrauwen, z.
GEHUWD: J. van Nijl, jm., 37 j., met C. Peppelaar, jd., 39 j. — W. Wolf, jm., 38 j., met M. Bouman, wed. F. H. Pijnappels, 35 j. — P. Uitenbroek, wed.

Advertentiën.

Getrouwd: **H. W. DE MONCHY**
 Rotterdam en **J. C. LEDEBOER.**
 17 October 1860.

Gehuwd: **PIETER PLEMP**
 Rotterdam en **CATHARINA VAN ECK.**
 17 October 1860.

SPAAR- en HULPKAS.

Het **BESTUUR** der **Spaar- en Hulpkas-Vereeniging** brengt bij deze ter kennis der Inleggers, dat de **ZETTINGEN** tot **Terugbetaling** der gedurende den Zomer ingeleigde Gelden, op vertoon der Boekjes, zullen gehouden worden op **Donderdag 25 October**, des avonds van **vijf tot acht ure**, op **Vrijdag 26 October**, des avonds van **zes tot acht ure**, en op **Donderdag 8 November**, van **zes tot acht ure**, voor de beide Bureau's, in het Lokaal der Spijmitdeeling in de Prinsstraat.

Namens het Bestuur,
CORN. SCHADEE, President.
P. VAN DER SPRONG, Secretaris.

BESTUURDERS van het **Hijbelgenootschap**, Afdeling **Rotterdam**, zullen op **HEDEN** den **18 October 1860**, des avonds ten **6 ure**, door hunnen Medebestuurder, den Wel Eerw. Zeer Geleerden Heer **W. FRANCKEN AZ.**,

V E R S L A G

doen der **Werkzaamheden** gedurende het afgelopen jaar, en worden alzoo de Leden en Begunstigers met allen aandrang uitgenoodigd dit belangrijk Verslag te willen komen bijwonen.

De Deur aan de Naauwe Kerkstraat zal ten half vijf ure voor de Leden en ten half zes ure voor een ieder geopend zijn.

De Gezangen, welke bebezigd worden, zullen voortaan **UITSLUITEND** zijn de **Evangelische Gezangen.**

Naar SOERABAJA (DIRECT),

voor **Goederen en Passagiers**, waartoe hetzelfde uitmuntend is ingerigt, het extra Snelzieldend Nederlandsch Gekoperd **Barkschip OBERIBON**, Kapit. **W. J. COBES**, zijnde bereids het grootste gedeelte der Lading aangenomen.

Adres ten Kantoren van **KUYPER, VAN DAM & SMEER** en **HUDIG & BLOKHUYZEN.**

GENERAL STEAM-NAVIGATION COMPANY.

ROTTERDAM EN LONDEN.

De Stoom-Schepen vertrekken met **Passagiers en Goederen** geregeld **iederden Dingsdag, Donderdag en Zaturdag.**

OCTOBER 1860.

Donderdag 19, 's namiddags **1 ure.** **Dingsdag 23**, 's morgens **7 ure.**
Zaturdag 20, " " " **Donderdag 25**, " " " **9 "**

VRACHTEN: Grootte Kajuit **1.10.** heen en terug **2.5.** —
 Voor-Kajuit " **17.6.** " " " **1.6.6.**

GEBROEDERS SMITH, Agenten.

A. VAN WEEZENBEK,

Hofleverancier van **Z. M. den Koning,**

GROOTE MARKT, ROTTERDAM,

heeft de eer te berichten, dat hij de

MODELLEN VOOR HET SAIZOEN

ONTVANGEN HEEFT.

LEESBIBLIOTHEEK.

De **Boekhandelaar OLDENZEEL**, Steiger, wijk 7, n° 139, vestigt de aandacht op zijne

NIEUWE HOLLANDSCHE, FRANSCHE EN ENGELSCH LEESBIBLIOTHEEK, welke met de laatst uitgekomen **WERKEN** is vermeerderd,

waartoe de **CATALOGUS** en **Iste Vervolg** daarvan op aanvraag verkrijgbaar is. **BIJ HEM BESTAAT OOK GELEGENHEID TOT HET LEZEN VAN** **Hollandsche en Fransche Aandschriften.**

De gezondheid volkomen wedergegeven zonder geneesmiddelen, noch purgeren, noch groote kosten, aan de zwakste gestellen door het heerlijke **Engelsche Herstellingsvoedsel**

DU BARRY'S REVALENTA ARABICA,

hetwelk aan geneesmiddelen eene besparing oplevert van **50 malen den prijs**, voor Slechte Spijvertering (dyspepsie), Maagontsteking, Maagkwalen, Ontsteking der Ingewanden, gewone Hardlijvicheit, Aanbeijen, Slijm, Winden, Opprispingen en Winderigheid, Hoest, Zinkings, Aamborstigheid, Tering, Zuur en Weesden, Scherpte, Diarhee, Kramp, Kramp en Ontsteking in de Maag, Hartkloppingen, Scheele's Hoofdpijn, Galachtige en Zenuwachtige Aandoeningen, Leverziekte, Longziekte, Ziekte der Nieren, der Blaas, der Adembaling, Hysterie, Zenuwmaat, Klieren, Huiduitlag, Dauwworm, Watersucht, Rhuematiek, Podagra, Hartpijn gedurende de Zwangerschap of na den Maaltijd, Verlamming, Vallende Ziekte, Keelontsteking, Verlamming der Spieren, Griep, Slapeloosheid, Memorieloosheid, Hoofdpijn, Suizingen in de Ooren, Trouwige Denkbeelden, Slecht Humeur, Gebrek aan Warmte en Frischheid, enz.

Alleg te verkrijgen in het **VERKOOPHUIS** of zijne **Depôts**, in Bussen van **1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16.**

Men lette er vooral op dat iedere Bus, tot waarborg der echtheid, met de Handtekening „**F. VON WINDHEIM & Co., VERKOOPHUIS,**” voorzien is.

Amsterdam, VERKOOPHUIS; Rotterdam, J. A. KLINGER & Co.; Bergen-op-Zoom, D. POWWELS; Idem, P. F. APPELBOOM; Brouwerhaven, G. ALING; Delft, J. T. WAGNER; Dordrecht, J. VETH JR.; Gaes, Wed. C. VREEM; Gorinchem, H. BODERLJ; Gouda, A. GOEDRAAD; Idem, Wed. A. C. SCHOUTEN; Idem, H. P. VAN FRANKENHUYSEN; 's Hage, SACK & Co.; Leyden, A. DIRKS; Hallevoetluis, H. G. VAN STREUM; Idem, ALEX. HJUGO; Maastruis, L. POORTMAN; Middelburg, J. C. KRUISSE; Oostburg, Wed. P. J. GRELHOD; Schiedam, M. J. DE LANGE; Sluis, Gez. JANSEN; Steenbergen, W. VAN DER KAK; Vlaardingen, J. LAGERWERFF; Vlissingen, A. M. KALBFLEISCH; Willemstad, B. FRIDERICHS.

En in de bekende **Depôts** in de andere Steden.

PHOSPHATE DE FER

van **LERAS, Apotheker, Docteur es-sciences.**

Dit Nieuwe L'zerhoudend Middel, zonder reuk of smaak van IJzer en krachtiger dan de **PIJLEN** of **Stropen**, veroorzaakt nooit Hardlijvicheit en is inzonderheid geschikt voor niet zeer sterke Menschen. Het geneest spoedig Bleekucht, Witten Vloed, Verzwakking, Maagkwalen, Onvruchtbaarheid, Zenuw-aandoeningen, Borstziekten, Klieren, Vroegtijdige Uitputting, Moeselijke Tijdperken, Gevaarlijken Leefstijl, Ongevoegzaamheid van Bloed. Het is de beste Plaatsvervangende van de **Levertraan**.

Goedkope Geneeswijze. 2 Fr. per Flesch. Te Parijs, 7, rue de la Feuillade. **Depôts** te Rotterdam bij de Heeren **VAN SANTEN KOLFF** en **CLOOS**, Apothekers.

ROTTERDAM & HULL.

Iederen **WOENSDAG** en **ZATURDAG.** Het Stoomschip **ENCHANTRESS**, Kapitein **Ths. Farr**, vertrekt van **ROTTERDAM** naar **HULL** **Zaturdag 20 October**, des morgens.

De Agenten **SEEUWEN & Co.**

243ste STAATS-LOTERIJ

TEN KANTORE VAN NATHANS & VAN WITSEN, in **DE ZWAAN** alhier, zijn voor de **243ste Staats-Loterij HEELE** en **GEDELTEN** van **LOTEN** te bekomen, waarvan de **TREKING** der **Eerste Klasse** aanvangt op **aanstaanden Maandag** den **22 dezer.**

Openbare Verkoopning te SCHIEDAM,

op **Zaturdag 20 October 1860**, des namiddags ten één ure, binnen de **Koopmansbeurs**, van:

C^o 80 Lasten ROGGE, door **Zee-water** beschadigd aangebragt van **Riga**, met het Schip **Fenna Gerarda**, Kapit. **A. Struik**, en van:

C^o 69 Lasten ROGGE, mede door **Zee-water** beschadigd aangebragt van **Riga**, met het Schip **Lisette**, Kapit. **H. Riecke**. Liggende een en ander in **Ligters**. Nader onderrigt bij den **Makelaar H. C. RIJNBENDE**, te **Schiedam**, en bij **Wm. & ALB. SMALT & Co.**, te **Rotterdam.**

Openbare Verkoopning te SCHIEDAM,

op **Zaturdag 20 October 1860**, des namiddags ten één ure, binnen de **Koopmansbeurs**, van:

ruim 117 Lasten ROGGE, door **Zee-water** beschadigd aangebragt van **Riga**, met het Schip **Jeantine**, Kapit. **W. J. Bakker**, te **Schiedam**, en bij **Wm. & ALB. SMALT & Co.**, te **Rotterdam.**

Mr. H. J. OFFERHAUS, Notaris te **Delfzijl**, zal, als last hebbende van zijne **Principalen**, op **Maandag** den **29 October 1860**, des avonds ten **6 ure**, ten Huize van den **Logementhouder Wessel Houwingh**, te **Appingendam**, publiek **Verkopen:**

SCHOONERSCHIP PELIKAAN,

gevoerd geweest bij **Kapitein J. L. Jansonus**, en voorzien van het **Certificaat Veritas 3/3, G. 1. 1.** voor **7 jaren**, volgens **Meesbrief groot 163 Tonnen**, met al dezelfde **RONDHOUT**, **Staan** en **Looppand** **WANT, ANKERS, TOUWEN, ZEILEN** en verdere **SCHEEPSGEREEDSCHAPPEN**, zoo als hetzelfde is liggende in het **Oosterdok** te **Amsterdam**.

Nadere informatie te bekomen ten **Kantore** van de Heeren **SCHRIJVER** en **VAN ROSSEM**, te **Amsterdam**; bij den Heer **E. H. ROGGINKAMP**, te **Delfzijl**, en ten **Kantore** van bovengenoemden **Notaris.**

Openbare Vrijwillige VERKOOPING.

De **Notarissen SANDER en PAATS**, residentende te **Rotterdam**, als last hebbende van hunnen **Principaal**, zijn van meening om in het **Logement de Zwaan**, te **Delfshaven**, op **MORGEN** den **19 October 1860**, te **Veilen**, en op **Vrijdag** den **26 October** daaropvolgende, telkens des namiddags ten **5 ure**, te **Verkopen:**

N° 1. 3 Bunders 86 Roeden 65 Ellen **WEILAND** en **WATERING**, gelegen in de gemeente **Delfshaven**, in den **Bosse Polder**, **Kadaster** sectie **B**, n° 177 tot en met 181. **Grondlasten A^o 1860 f 30.57.** Verhuurd aan de **Weduwe PELKMAN**, tot den **25 December 1861**, voor **f 162 's jaars.**

N° 2. 8 Bunders 85 Roeden 78 Ellen **WEILAND**, **BUITENGORS** en **zoo voorts**, gelegen in de gemeente **Oud en Nieuw Mathenes**, in den **Bosse Polder**, **Kadaster** sectie **B**, n° 396, 397, 398 en 965. **Grondlasten A^o 1860 f 34.12.** Verhuurd met meerder **Landerijen** aan **A. VAN DER VALK**, tot **Keramis 1861**, gerekend op **f 210 's jaars.**

N° 3. 4 Bunders 30 Roeden **WEILAND**, **BUITENGORS** en **zoo voorts**, gelegen als voren, **Kadaster** sectie **B**, n° 404, 403, 402, 401, 401bis en 964. **Grondlasten A^o 1860 f 29.57.** Verhuurd als voren, gerekend op **f 180 's jaars.**

Nadere informatie zijn te bekomen ten **Kantore** van de voornoemde **Notarissen SANDER en PAATS**, in den **Oppert**, wijk **6**, n^o **8**, te **Rotterdam**, terwijl de **Perceelen** van stonden aan kunnen worden bezigtigd en opgenomen.

HEDEN MORGEN ten **11 ure** **Voortzetting der Verkoopning** in het Huis, wijk 9, n° 515, op den Steiger Hoenderbrug, te **Rotterdam**, van zeer goede **VIOLON** enz.: benevens **ORGELS**, **PIANINO'S**, **PENDULES**, **SPEELKLOCKEN** en andere **GOEDEREN.**

VAN DER MEER & VERBURG Boekhandelaars, Hoofdsteeg, hoek van den H... hebben uitgegeven en verzonden:

LEVENSVRAGEN

BEANTWOORD IN LEERREDE

DR. J. J. VAN OOSTERZEE

Prijs: Ingehaaid f 3, in verg. linnen band
Inhoud: 1. BETHESDA, Joh. V: 1-7.
 2. MORGENSTOND EN NACHT, Joh. XXI: 11-14.
 3. GEEN FABEL, 2 Petri I: 16a. — 4. DE VERZEKERING, 2 Petri I: 10a. — 5. HET PRIESTERLIJK GEBED, Joh. XVII: 6-7. — 6. MAAR BEWAARD, Joh. XVII: 15. — 7. ONZONDER ZIJN, Joh. XX: 29b. — 8. STREK BANTER, Jes. LIX: 19b. — 9. PAULUS TE A Hand. XVII: 15-34. — 10. ROEM DER 2 Tim. IV: 6-8. — 11. HET GODSGEBOUW, III: 9b-17. — 12. DE GROOTSTE LEVEN Hand. XVI: 22-34.

Elke **Leerrede** is nog afzonderlijk te hebben **25 Cents.**

CLAUDE

EEN BEELD DES GELOOF DOOR **Wilh^a Joh^a van Raveste** Prijs f 1.30.

WERKEN VAN SMAAL

UITGEGEVEN BIJ S. E. VAN NOOTEN TE SCHOONHOF

Mevr. Elise van Calca

- I. **Evangeline.** Het vrouwelijke 2 dln., met vignet, f 3,40, gebonden.
- II. **Hermine,** 2 dln., Tweede Druk, vign., f 3,90, gebonden f 4,90.
- III. **De Dertiende.** Een Familie 3 deelen, met platen, f 9,50.
- IV. **Fantasmagoriën,** met vignet, f 1,70.
- V. **Festklanken en Lijdenstoc** f -70, gebonden f 1,—.

C. E. van Koetsveld

- VI. **Godsdienstige en Zede** Novellen, 3 dln., Tweede Druk, vign., f 4,80, geb. f 5,70.
- VII. **Schetsen uit de Pastor** Mastland, Vijfde Druk, met f 1,60, geb. f 1,90.
- VIII. **Snippers van de Schrijft** Tweede Druk, met vign., f 1,70, geb.
- IX. **Het Menschelijk Leven** in woorden, met vignet f 1,70, geb.

J. Hoek.

- X. **Mina en Betsy,** Tweede Druk, vign., f 1,60, gebonden f 1,90.
- XI. **Uit het Dagelijksche Le** met pl., geb. f 1,90.
- XII. **De Godsdienst in het Le** voorgesteld in Novellen, f 3,20, geb.
- XIII. **De Familie Ploegers.** 2 dln., vign., f 7,20.
- XIV. **Bernard Robelius.** 2 dln., vign., f 7,20.

H. C. Andersen.

- XV. **De Improvisator,** uit het **D** door **Mr. C. J. N. Nieuwenhuis**, Druk, met vignet f 2,15, geb. f 2,60.
- XVI. **'t Was maar een Speel** Tweede Druk, met vign., f 2,—, geb. f 2,—.
- XVII. **Winteravond - Vertelling** vert. door **C. M. Mensing**, f 1,60, geb.

B. Auerbach.

- XVIII. **Juweelen,** uit het Hoogd. door **Van Lennep**; met een aanbevelende van **Mr. J. van Lennep**, 2 deelen, vign., f 3,40, geb. f 4,—.

CAFÉ CHANTAN

NIEUWMARKT, 301, AMSTERDAM.
 Les **CHANTEUSES** qui désiraient s'adresser pour l'Hiver, sont priées de s'adresser par **affranchies** à l'établissement. **P. J. BENST**

Rotterdamsche Schouwburg

Directie: **J. Edward de Vre**
VIJFDAG 19 OCTOBER 1860:
 Tweede Voorstelling van **N O B M A,**
 groote Opera in 3 Bedrijven, Muziek van **B...**
 Aanvang ten **7 1/2 ure** vóór de
ZATURDAG 20 OCTOBER 1860:
 Tweede Voorstelling van **HET TESTAMENT EENS VADERS,**
 of de **Krankzinnige van St. James**, Toonstuk in vijf bedrijven. Gevolgd door: **BRILLIANT FANTASIE** op **F. Trompet**, door **Fischer.** Tot slot: **DE BLOODAARD**, Blijspel met Zang.
 Aanvang ten **half negen ure** vóór de
VERWACHT: DE SCHEERLJNDE LAGOEENDE WEDUWE.
 Gedrukt en uitgegeven bij **G. en C. A. VAN REEN, te Rotterdam.**

Kolonie Suriname.

Aan het Departement der Onbeheerde Boedels zijn gedevolveerd de onderstaande **BOEDEL**, als van: **PETRONELLA JULIA NOTTER**, den **10 Julij 1860**; **LAMBERTUS ANTHONIE VAN GENT**, den **31 ditto**, en **WILLIAM THOMAS FERRIER VAN THOL**, zich geschreven hebbende **THOMAS VAN THOL**, en daarna behorend één **Vijfde Aandeel** in de **PLANTAADJE DANKBAARHEID**, in **Saramacca**, den **16 Augustus 1860.**

En worden mijndien bij deze alle **Crediteuren** en **Debiteuren** derselver opgeroepen, om, vóór of op den **16 Julij 1861**, aan het Departement voornoemd, van hunne **Prententiën** aantekening te doen en hunne verschuldigen aan te zuiveren, op poene van verstoeken te zijn van alle recht en actie tegen de voormelde Boedels.

Paramaribo De Provisionele Curator,
 den **4 September 1860.** **DE JONG.**

Notarishuis te Rotterdam.

HEDEN, Donderdag den 18 October 1860, des namiddags ten **5 ure,**

A F S L A G V A N:

De **KLEEDERBLEEKERIJ**, genaamd **het Rotterdamsche Wapen**, bestaande in **WOONHUIS, WASCHHUIS** en **ERVEN**, mitgaders **Drie BLEEKVELDEN**, aan den **Oostaingel**, 13—493. In **Trekg.** f 13,900.

Een **Perceel OPEN GROND**, als voren. In **Trekgeld** f 2400.

Een **Perceel OPEN GROND**, als voren. In **Trekgeld** f 2450.

Een **Perceel OPEN GROND**, als voren. In **Trekgeld** f 2400.

Een **Perceel OPEN GROND**, als voren. In **Trekgeld** f 2450.

Een **PAND** met **TUINTJES**, **BOVENWONINGEN** en **ERVE**, als voren, 13—490. In **Trekg.** f 8500.

Een **Houten LOODS** met **OPEN GROND** en **ERVE**, als voren, 13—489. In **Trekgeld** f 5500.

De **KLEEDERBLEEKERIJ**, genaamd **het Jonge Lammetje in het Groen**, bestaande in **WOONHUIS, WASCHHUIS** en **ERVE**, alsmede **Drie BLEEKVELDEN**, als voren, 13—488. In **Trekgeld** f 11,200.

Een **HUIS** met **TUIN, KOEPEL** en **ERVE**, in de **Lange Warande**, 13—425. In **Trekgeld** f 3700.

Een **HUIS**, **ACHTERHUIS** en **ERVE**, aan de noords. van de **Heerenstraat**, 9—44. In **Trekg.** f 5550.

WAARSCHUWING.

BURGEMEESTER en WETHOUDERS van ROTTERDAM, ontvangen hebbende van den Heer Staatsraad, Commissaris des Konings in de provincie Zuidholland, een besluit van den 17den September 1860, A. n. 7390 (3de afl.), prov. blad n. 104, strekkende om aan de ingezetenen te doen herinneren hunne verplichting tot het inleveren van *supplettoire aangiften*, tot betaling van personele belasting;

Brengen ter kennis van ieder wien dit zoude mogen aangaan, dat, ingevolge de bepalingen bij de artt. 27 en 42 der wet op de personele belasting van den 29 Maart 1833 (Staatsblad n. 4), tot het doen van *supplettoire aangiften* verplicht zijn allen, welke in den loop van het dienstjaar in gebruik hebben genomen een perceel hetwelk op den 15den Mei II. niet in gebruik was of alleen door eenen huisbewaarder werd bewoond, alsmede zij, welke in den loop des dienstjaars voorwerpen van den 5den en 6den grondslag (dienstboden en paarden) hebben aangeschaft, of van de laatste, door verandering van bestemming, hooger belastbaar gebruik hebben gemaakt. Wordende bij deze allen, hierin betrokken, aangemaand zich van hunne verplichting te kwijten, waarden anders op hen van toepassing zullen worden gemaakt de bepalingen, voorgeschreven bij de artt. 35 en 39 der meergemelde wet.

Rotterdam den 17 October 1860.

Burgemeester en Wethouders voornoemd,
de Secretaris, de Burgemeester,
J. L. NIERSTRASZ. J. F. HOFFMAN.

STATEN-GENERAAL.

Tweede Kamer.

Zitting van Woensdag 17 October.

De Tweede Kamer heeft heden in behandeling genomen het tweede gedeelte der conclusie van de overgebleven leden der commissie, in wier handen gesteld waren de stukken betreffende de regeling der suikercultuur en het contract Pangka.

Die tweede conclusie luidt aldus:
"De Kamer verklaart, dat in de bij missive van 20 Julij jk. door den Minister van Kolonien overgelegde stukken geene gronden gevonden worden, die de overeenkomst van 14 Mei 1860 konden aanraden, en datmitsdien de belangen van den Staat door het sluiten daarvan zijn uit het oog verloren."

De heer Elout van Soeterwoude treedt (voor zoover hoorbaar) in eene staatsregterlijke beschouwing over het onderwerp, dat thans aan het oordeel der Kamer was onderworpen, in betrekking tot de bevoegdheid der Kamer. Zijns inziens gold het hier eene administratieve daad, waarvan de beoordeeling lag buiten de bevoegdheid der Kamer. Hij meende dan ook dat de Minister de overlegging van de stukken betreffende het contract Pangka had kunnen en moeten weigeren. Voorzeker kon elk lid der Kamer individueel gebruik maken van het regt van interpellatie om zich te doen inlichten omtrent handelingen van bestuur. Aan de uitoefening van dat regt was geen onmiddellijk gevolg verbonden; het was intusschen een te waarden regt, omdat het waarborg gaf tegen willekeur en ook leiden kon tot ernstige gevolgen, in welk geval aan de Kamer als ligchaam de uitoefening van een ander gewichtig regt was toegekend. Het was echter eene geheel andere vraag of de collectieve Kamer de bevoegdheid had om controle te oefenen over de handelingen der Regering, uitgeoefend binnen den kring harer bevoegdheid. Of de Kamer bijv. de bevoegdheid had een oordeel uit te spreken over daden, uitvloeisel van het regt van benoeming of van gratie? Of elke overeenkomst, of elke gunning, of elke administratieve aanschrijving onderworpen kon zijn aan de beoordeeling der Kamer? Z. i. konden al dergelijke onderwerpen niet worden onderworpen aan goed- of afkeuring door de Kamer. Hij vroeg waaraan, aan welke grondwettige bepaling de Kamer die bevoegdheid zou ontleenen? Te vergeefs had hij naar zoodanige bepaling gezocht. Indien het gold eene afkeuring van de handelingen der Regering op politiek terrein, dan had de Grondwet daartoe den weg aangewezen; men kon een adres aan den Koning rigten; als uiterst middel kon men eene begroting afstemmen. Het kwam den spreker dan ook voor, dat het rapport de Kamer bragt had op een standpunt dat door de Grondwet niet was aangewezen. Naar die Grondwet mocht het de vraag niet zijn of elke Regering afhankelijk was van eene wisselzieke en door allerlei omstandigheden zamengebrachte meerderheid. Het was onaannemelijk, dat de Grondwet zou hebben gewild een Koning der Nederlanden, die zich telken male zou moeten wenden naar het zwaartepunt eener zoodanige toevallige meerderheid. De Regering is afgescheiden van de Wetgevende Magt; beide magten behoorden elkanders regten te eerbiedigen. Hier mag van beide zijden geen sprake zijn van dwingen of van wichten. Het verschil van gevoelens zou van zelf wel eene oplossing vinden. Het was onbetwisbaar dat op den duur niet kon worden geregeerd met een Ministerie of met een stelsel dat in strijd is met den geest der Kamer. Er zou wel moeten worden acht geslagen op de wnschen en op de rigting der Tweede Kamer, maar ook de Tweede Kamer behoorde acht te slaan op de grenzen harer bevoegdheid en op de eerbiediging van 's Konings regten. Het was uit overweging van dit alles dat de spreker ernstiglijk bij zijne medeleden aandrong, om zich door indrukken en bij omstandigheden niet te laten wegslepen; maar om daarentegen ernstig te overwegen de gevolgen eener parlementaire regering, strijdig met onzen volksgeest en strijdig met onze grondwettige instellingen.

Wat de daden zelve betreft, ofschoon hij schroomde moest daarover een oordeel uit te spreken, als niet behoorende tot zijne bevoegdheid, kon hij echter in de gegeven omstandigheden daarvan niet terug. Na de verdediging van den Minister op eergisteren was het op nieuw gebleken hoe weinig vertrouwen met zorg gekweekte geruchten verdienden, en hoe eigenlijk de geheele zaak tot zeer weinig was teruggebragt. Het oordeel dat hij wenschte uit te spreken, zou gegrond zijn op overtuiging en niet het oog op de zoo waardige antecedenten van den Minister van Kolonien. Zoolang het gold het belang van den Staat had bij den Minister geene vrees geheerscht om dat belang te doen handhaven. Nadat evenwel aan het regt was gevolg gegeven, vreesde de Minister dat het

summa jus zou omtaarden in het *summa injuria*. Beoordeelde de spreker de zaak uit het oogpunt van des Ministers antecedenten, dan gaven deze hem den waarborg, dat hij slechts met de beste bedoelingen, met zorg en behartiging van 's Lands belang had te werk gegaan; tegenover het beweerde, maar nog niet bewezen verlies dat aan de schatkist zou zijn toegebragt, stelde de spreker over de gewichtige diensten door den Minister gedurende 20 jaren aan den Lande bewezen, en die reeds voor 20 jaren den eersten grooten stap had gedaan om onze finantien te redden. Na dit alles voorop gezet te hebben, kon het de Kamer ook niet verwonderen dat hij aan haar oordeel onderwierp een ander besluit dan dat hetwelk door de commissie was voorgesteld, een besluit namelijk, luidende aldus: de Kamer, de inlichtingen gehoord, gaat over tot de orde van den dag.

De heer Thorbecke betwistte de Staatsregterlijke beschouwingen van den vorigen spreker. Hij betoogde dat, indien de Kamer kon goedkeuren, de Kamer ook kon afkeuren. De bevoegdheid daartoe was wel degelijk in de Grondwet gevestigd. Zij lag in het eenvoudige voorschrift dat de Ministers verantwoordelijk zijn. Die verantwoordelijkheid kon zich in niets anders oplossen dan in beoordeeling. Na gehouden onderzoek. Over dit punt kon spreker met volle gerustheid zijn eigen voorbeeld aanhalen, want zoo iemand, had hij als verantwoordelijk Minister die verantwoordelijkheid en dat regt van de Kamer om haar in te roepen geëerbiedigd. Dat regt was een van de eerste regten aan de Vertegenwoordiging geschonken; en wanneer de vorige spreker dat regt niet betwistte aan de leden der Kamer individueel, waarom zou dan de uitoefening van dat regt niet vergund zijn aan de Kamer als ligchaam of als collegie? Over de zaak zelve had de spreker eenige vragen te rigten tot den Minister.

Het eerste punt betrof de bekende beschikking van 7 november 1856, genomen door den minister Mijer. Daarin werd gezegd dat met de heeren Gallois en Bronkhorst zou worden gecontracteerd na afloop van het onderzoek dat op Java plaats had, ten aanzien der aangelegenheden van de suikercultuur. Dat onderzoek, zeide de spreker, had geen ander doel dan eene regeling, door wien dan ook. Er was dus een contract toegezegd, zonder af te wachten de regeling, die zeer wel de werking van die toezegging zou hebben kunnen uitsluiten. Ten tweede scheen het den spreker toe, dat, wanneer een Minister van Kolonien dergelijke toezeggingen deed, daardoor de stand van het Opperbestuur werd miskennd; uitgifte van contracten en toezegging daarvan, indien deze te pas kwam, was de taak van den Gouverneur-Generaal. Ten derde, vroeg de spreker, ten aanzien van dit punt, of die beschikking van 1856 anders kon worden genoemd dan gunstbetoon?

Het tweede punt betrof het verbindende van dergelijke toezegging voor opvolgende Ministers. Het kwam den spreker voor, dat de Minister van Kolonien terecht aanvankelijk de verbindbare kracht had betwijfeld, en het had hem derhalve in hooge mate bevreemd, dat de Minister later omtrent dit punt is gaan aarzelen. Wanneer een opvolgend Minister begreep dat de gedane toezegging streed met het algemeen belang en dit toch behoorde hier de eenige toetssteen te zijn — zou dan de Minister gebonden zijn?

Het derde punt betrof de zinsnede in de rede des Ministers van eergisteren, waarin deze had verklaard dat de transactie werd gebezigd als een middel om het Gouvernement van eene toezegging te ontslaan, waaruit latere reclames in of buiten regten hadden kunnen voortvloeien. Naar het inzien des sprekers had de Minister behooren te zeggen, „als een middel om „aan eene toezegging te voldoen.“ Uit des Ministers eigen woorden bleek, dat hij aan die toezegging niet regtstreeks heeft willen voldoen, maar dat hij de transactie bezigde als een middel, om die voldoening plaats te laten grijpen. Dit was aan een omweg de voorkeur gegeven boven een regten weg.

Spreker verzoekt omtrent deze punten oplossing, omdat hij van die oplossing zijne stem over de conclusie zou doen afhangen.

De heer Rochussen, minister van kolonien, verklaarde dat hij zijn standpunt als Minister van Kolonien steeds zoodanig had begrepen, dat hij zich zoo veel mogelijk moest blijven houden op een speciaal terrein en zich niet begeven in regtstreeksche beschouwingen over politiek of over Grondwets-explicatie. Hij moest deze verklaring voorop zetten om te doen begrijpen, waarom hij zich geheel zou houden buiten de grondwettige kwestie van de bevoegdheid der Kamer. Hij zou daarin niet treden; de Kamer behoorde zelve te weten wat zij deed. De heer Elout had gezegd dat de Minister de overlegging der stukken eigenlijk had behooren te weigeren. De Minister nam volkomen aan dat hij in geen deele tot overlegging van die stukken verplicht is geweest; maar hij geloofde toch dat hij daartoe de bevoegdheid bezat. En nu kwam het hem voor dat de zaak zoo veel besproken, maar zoo weinig bekend en zoo scheef voorgesteld was, dat hij meende niet een omweg maar een regten weg te moeten inslaan om de stukken aan de Kamer mede te deelen. Indien hij de stukken niet had medegedeeld zou dan niet de waas van verdichting en overdrijving, die over de zaak verspreid was, schijn van waarheid hebben gekregen? De Minister zou niet terugtreden in alle details, welke hij eergisteren omstandig had medegedeeld, maar zich alleen bepalen tot de vragen door den heer Thorbecke tot hem gerigt.

De Minister kwam niet op tegen de gevolgen der ministeriële verantwoordelijkheid; hij had steeds bezwezen hoe hij daarover dacht. In alle gevallen had hij zich steeds aansprakelijk gesteld en hij was door drongen van de waarheid, dat op deze plaats niet duurzaam en met vrucht staan kon een Minister, die niet door de meerderheid der Kamer was gesteed. Daarom had hij ook aan het slot zijner rede op eergisteren gezegd, dat hij van de tegenwoordige kwestie geen kwestie van vertrouwen zou maken, omdat die kwestie niet gaaf was en in verband stond met antecedenten en neven-omstandigheden; maar dat hij die vraag van vertrouwen zou stellen bij de bespreking der rigting van de geheele koloniale politiek in verband vooral tot den vrijen arbeid; en de Minister voegde er bij, dat hij eene grondige discussie daarover zeer gaarne en zoo spoedig mogelijk zou zijn geopend. En wat nu de vragen betreft: 1° de beschikking van 7 november 1856 was in zijn reëls als een feit aangenomen. De Minister nam haar aan als een feit; hij was daarvoor niet verantwoordelijk; hij behoefde haar althans niet af te keuren. De beschikking was een feit, dat niet over het hoofd mocht worden gezien, en van dat feit is melding gemaakt, al ware het alleen om den schijn te vernijden als of iets verzwegen werd wat met de zaak in betrekking stond. Reeds in de rede van eergisteren had de Minister erkend, dat de beschikking niet absoluut verbindend was; maar dat hij wel meende dat bij de behandeling der zaak daarop diende te worden gelet; 2° de Minister verschilde in gevoelens met den heer Thorbecke, wanneer deze meende dat

het woord voldoende had behooren gebezigd te worden. Er werd niet voldaan aan eene toezegging. Die toezegging luidde: dat van Gouvernementswege met bepaalde personen voor eene onderneming zou worden gecontracteerd. Dat is niet geschied. Het contract is teruggegeven aan den vorigen bezitter ten gevolge van eene transactie, die om andere redenen noodzakelijk was. Het was op de uitnodiging des Ministers, hij wilde het gaarne erkennen, dat die vroegere bezitter in de eerste plaats in onderhandeling trad met de in de beschikking bedoelde personen. Toen die onderhandelingen tot een goed resultaat geleid hadden, was de Regering werkelijk ontslagen van eene toezegging die in meerdere of mindere mate bestond. Maar dat is niet geschied ten koste van den Staat; deze heeft niets daarvoor opgeofferd; de personen zelve hebben à titre onereux de onderneming verkregen.

Eergisteren had de Minister de toedragt der zaak in al hare deelen ontvouwd. Hij wilde nu nog slechts herinneren dat er is getransigeerd om aan eene moeilijke procedure een einde te maken, die, wanneer het Gouvernement ten principale ware gecondemneerd, aanleiding kon geven tot eene zeer aanzienlijke schadevergoeding. Maar bovendien omdat men, zonder de transactie, zeer zeker zou gederfd hebben winsten, die oneindig meer bedragen dan de afgestane som. Wanneer de artt. 5 en 6 in de transactie zijn opgenomen, dan was het hoofdzakelijk dat de Minister innig overtuigd was, dat, wanneer niet zeer spoedig een contract tot stand kwam, de voordeelen van de cultuur op de onderneming Pangka voor altijd voor het Gouvernement zouden zijn verloren geweest. Hiermede, zeide de Minister, had hij de geheele waarheid en niets dan de waarheid gezegd. Die waarheid was één en hij had er niets meer bij te voegen.

De heer Mijer behandelde het punt der beschikking van 7 november 1856, door hem als toenmalig Minister genomen. Al de bijzonderheden der zaak, die nu 4 jaren geleden was, kon hij zich niet meer herinneren; mogt aan zijne voorstellen iets ontbreken, hij hoopte dat de Minister van Kolonien dit zou willen aanvullen. Zijne mededeelingen zouden tevens de strekking hebben om sommige vragen van den heer Thorbecke te beantwoorden. In 1856 boden de heeren Gallois en Bronkhorst een rekwest aan den Koning aan, waarvan de strekking was om in het bezit van het contract Pangka te worden gesteld. Dat rekwest werd door den Koning in sprekers handen gesteld, die het opzond aan den Gouverneur-Generaal in N. I., waarbij dezen o. a. werd gevraagd 1°, of er termen bestonden om het contract uit te geven. 2°, of de belangen der Indische bevolking de uitgifte medebragten, en 3°, zoo ja, onder welke voorwaarden de uitgifte zou behooren plaats te hebben. De Gouverneur-Generaal was van gevoelen dat de uitgifte noodig was in het belang van de suikerriet plantende bevolking; maar de resident van het district meende, dat de aanplant over een getal van 800 bouws te groot was. De directeur der cultures had zich daarmede vereenigd, en tevens op wijziging van de bepalingen betrekkelijk de prijzen aangedrongen. Met die adviezen vereenigde zich de Gouverneur-Generaal. Spreker bragt al die stukken onder de aandacht des Konings en gaf den Koning in overweging om de uitgifte te verlagen tot dat het onderzoek naar de suikercultuur zou zijn afgelopen, gelijk als stelsel was aangenomen om, in afwachting van de resultaten van dat onderzoek, geene andere contracten te vernieuwen dan die op het punt stonden van te expireren en dan nog voor slechts korten tijd. Even als de commissie van het rapport had spreker zich gesteld, op het standpunt dat de Regering volkomen vrij was om over het contract te beschikken. Het stelsel des sprekers was geene uitbesteding; of dat stelsel het juiste was, zou de toekomst leeren, maar in ieder geval had hij zich voor zijn stelsel verantwoordelijk gesteld, en zoo dikwerf de heer van Hoëvell gevraagd had, wat met het contract Pangka zoude worden gedaan, had spreker ook geantwoord: ik zal het uitegeven bij keuze. Inderdaad de keuze maakt niet uit de gunst; ook hier was spreker het eens met de commissie dat het den Staat onverschillig moest zijn, met welke personen werd gecontracteerd. Maar de gunst lag vroeger in het verschil van voorwaarden, zoowel wat betreft het aantal bouws als de bepaling van den prijs der te leveren suiker, dat bij de onderscheidene contracten werd gemaakt. Bij de toezegging was zoodanige gunst niet gegeven, want zij was gegeven met het oog op de algemeene regelen die voor ieder gelijkelijk later zouden worden gesteld; en de tegenwoordige regeling bewijst dat geen verschil in de voorwaarden meer mogelijk is. Door de toezegging was dus noch voorbijgegaan het gezag van den Gouverneur-Generaal, noch bestendigd het stelsel van gunst, dat vroeger in het verlenen van verschillende voorwaarden heeft bestaan. Spreker eindigde met te herinneren hoe de heer Duymaer van Twist eenige maanden geleden, over de troonsopvolging in Bandjermasin sprekende, gezegd had dat men de zaken moest beoordeelen naar de omstandigheden waarin ze plaats hadden en niet naar de uitkomsten, die niet lagen binnen het bereik van den mensch. Zeker is het, dat toen hij spreker de beschikking nam, den toenmaligen Minister van Kolonien niets bekend was van later voorgevallen procedures, en dat het Gouvernement alzoo volkomen vrij was om over het vervallen contract te beschikken.

De heer Thorbecke liet den Minister gaarne los van het punt der solidariteit voor de beschikking van 7 november 1856, en hij zou daarvan zelfs niet hebben gesproken, indien des Ministers handeling niet eenigermate solidariteit had daargesteld. Omtrent de niet verbindbaarheid der beschikking was ook nu geen verschil van gevoelens meer tusschen hem en den Minister; want de laatste had die verbindbaarheid ontkend. Spreker bleef overigens bij zijn gevoelens, dat de wijze waarop de transactie was gesloten het karakter van gunst, aan de heeren B. en G. bewezen, niet had doen verloren gegaan. Ten aanzien van het betoog van den heer Mijer merkte spreker op, dat in ieder geval die toezegging kracht kreeg na afloop van het onderzoek, terwijl men toch bedoeld moest hebben na de regeling, die het gevolg zou zijn van dat onderzoek. Dat de toezegging, aldus gesteld, geen ijdel woord geweest is, blijkt daaruit, dat zoodra ook het onderzoek was afgelopen de heeren G. en B. zich tot den nieuwen Minister wendden om voldoening van de toezegging te verkrijgen. Ook het betoog dat uitgifte bij keuze niet daarstelde de gunst, kon spreker niet beamen. De man die het contract verkocht, verkocht deze het om niet? Was een contract niets waard? Derhalve, de keuze die men deed, stelde voor den gekozene eene gunst daar. Eindelijk bleef spreker bij zijn gevoelens dat het de zaak niet was van het opperbestuur om contracten te sluiten of toezeggingen daartoe te geven.

Dit was eene verwarring van de bevoegdheid, eene ondermijning van de verantwoordelijkheid des Gouverneurs-Generaal. Het Gouvernement hier te Lande moest zich niet laten aaloopen of belegeren door sollicitanten om dergelijke gunsten.

De heer Mijer beantwoordde den vorigen spreker kortelijk. Op nieuw was deze teruggekomen op het zoogenaamde stelsel van gunst. Als gewezen Minister van Kolonien kon hij geen ander antwoord geven, dan dat hem niets aangenamer zou zijn, dan dat de tegenwoordige Minister zou goedvinden, om de geheele correspondentie, welke te dier zake ook met het Indische bestuur is gevoerd, aan de Kamer over te leggen; opdat de vraag kunne worden beoordeeld, of niet, indien andere personen dan de heeren G. en B. hetzelfde hadden gevraagd, door hem hetzelfde zou zijn gegeven. Hij wierp dus van zich af het verwijt, dat men tot hem had gerigt. Wat betreft de verlangde absolute bevoegdheid aan den Gouverneur-Generaal te geven tot het verlenen van contracten, betoogde de spreker, dat de onderhandeling had doen zien, bijv. bij de uitgifte van contracten in 1850 en 1851, waarbij men het stelsel aannam om meer te letten op de kwaliteit dan op de kwantiteit, dat het wel degelijk noodzakelijk was, dat het opperbestuur zijn oordeel daarbij had uitgesproken.

De heer van Hoëvell merkte op hoe de heer Mijer verdedigd had een stelsel van gunst, dat hij en vele leden niet hem zich verheugden nu niet meer in de regeling van den tegenwoordigen Minister gehuldigd te zien. De gewezen Minister van Kolonien had volmondig erkend dat het vroegere stelsel van gunst daarin bestond dat aan den eenen grotere voordeelen werden toegekend dan aan den andere; maar hij voegde er bij dat nu ook aan allen dezelfde voorwaarden waren opgelegd. Om die reden zou het stelsel bij keuze moeten worden gehandhaafd; maar de heer Mijer vergat dat dan ook alle personen contracten moeten kunnen worden gegeven. Intusschen was er maar één contract. Hij herinnerde zich hoe de gouverneur-generaal Duymaer van Twist door het opperbestuur verplicht was geworden een contract te geven aan een gewezen Raad van Indië, die het contract tot een grooten prijs verkocht of althans getracht heeft te verkoopen. Is dat geen gunst? Wanneer het contract Pangka juist aan de heeren G. en B. is gegeven dan was het, zeide men, omdat die heeren een nieuw plan van verbeterde suikerfabricatie wilden invoeren. Vroeger zijn op gelijken grond meermalen contracten uitgegeven. Zoo herinnerde zich spreker hoe een Fransman op Java een contract vroeg om in te voeren een *système de machération*; de man kreeg het contract maar het *système* bleek later niet practiceabel te zijn. Het verheugde den spreker dat de tegenwoordige kwestie nu werd behandeld, want daaruit kon men in de praktijk zien hoe het stelsel van keuze werkte. Indien andere personen om hetzelfde contract hadden gevraagd, zou dan de minister Mijer niet in eene moeilijke positie zijn geraakt? Intusschen er waren mededingers; want zoodra op Java bekend was dat Pangka vrij viel, zijn er verscheidene liefhebbers opgekomen, die ook om het contract verzoekten.

Hoedanig was de stand der zaak? De fabriek op Java was verkocht. Wanneer ze eene grotere som heeft opgebracht dan men onderstelde, dan was het omdat de koopers contracten gesloten hadden met de inlandsche bevolking tot het aanbouwen van riet. Door hoogere beloozing is men zoo ver gekomen dat nu reeds eenige honderden bouws met riet zijn geplant. Nu komen de nieuwe eigenaars van contracten en wat zal er nu geschieden? Er zal nu ook wel riet worden aangeplant, maar niet meer vrijwillig, wel door dwang. De Minister heeft gewezen op de belangen van het Gouvernement, op die van de schatkist, welke bij vrijwillige cultuur niets meer zal ontvangen. Volkomen juist; maar daarom ook is van deze zijde zoo dikwerf aangedrongen op eene regeling der vrije cultuur, opdat, door het heffen eener belasting, aan de schatkist niet haar regtmatig aandeel zou worden onthouden. Het verheugde den spreker dat de Minister van Kolonien eergisteren had medegedeeld, in welken toestand hij de zaak had gevonden, toen hij aan het bestuur kwam. Daaruit blijkt dat de eerste schuld, indien er schuld is, rust op hem die met overhaasting eene toezegging heeft gegeven, die zijn opvolger in eene moeilijke positie bragt, en de spreker kon zeer wel begrijpen bij het wellwillende karakter des Min. dat hij zich heeft laten influencieren door dien toestand.

De heer Rochussen, minister van kolonien, verklaarde voor het grootste deel te beamen de zoo even uitgesproken rede. Daaruit toch bleek dat het Gouvernement, indien de transactie niet ware gesloten geweest, voor altijd zou hebben verloren eene winst van minstens jaarlijks een ton gouds. Het was overigens volkomen waar, dat bij zoogenaamde vrije cultuur aan de bevolking veel hooger loon wordt beloofd; maar de Minister had de bewijzen in handen dat van de vele honderde guldens, die aldus aan de bevolking beloofd waren, nog geen honderd gulden aan die bevolking was uitbetaald. Dit was juist het verschil. Bij den zoogenaamden vrijen arbeid wordt veel geld beloofd, maar ontvangt de bevolking nagenoeg niet; bij de Gouvernements-cultuur wordt, hetgeen is toegezegd, ook aan de bevolking werkelijk uitbetaald.

De heer van Nispen (voor zoover hoorbaar) tracht van de commissie het verwijt af te werpen, dat zij geen gebruik had gemaakt van het aanbod des Ministers tot nadere inlichtingen. Uit de geleidende missive des Ministers bleek z. i. dat de Minister alleen had aangeboden de overlegging van meerdere stukken; de commissie had echter geene meerdere overlegging noodig geoordeeld. Overigens meende hij dat deze kwestie had moeten worden behandeld, toen het de vraag gold of de commissie al of niet zou blijven bestaan. Eindelijk betoogde de spreker dat de bij de debatten gedane mededeelingen door den Minister bewezen, dat in de zaak zelve geene nadere mededeelingen waren te doen, die eene verandering in het voordeel der leden konden brengen.

De heer Rochussen, minister van kolonien, besefte zeer wel hoe den vorigen spreker het verwijt moest treffen, dat aan de commissie was gedaan, maar de Minister kon er alleen op antwoorden, dat hij grond had om dat verwijt te doen, omdat het zonder voorbeeld was dat eene commissie eene zoodanige conclusie voorstelde, zonder vooraf den Minister te hooren.

De heer Duymaer van Twist betoogde dat de commissie voor zich zelve geene reden heeft gehad om nadere inlichtingen te vragen; dat, indien leden der Kamer zulks noodig hadden geoordeeld, het hun vrij had gestaan om zoodanig voorstel te doen en dat nu in allen gevallen de verdediging van den Minister gedrukt was, zoodat voor de leden van weerszijde de sustenende schriftelijke voorhanden waren. In het geeding zelf was slechts een nieuw feit gebragt. Dit feit betrof de beschikking van 7 november 1856. Hij kon echter niet inzien dat die beschikking invloed kon hebben op de transactie. Die toezegging kon reden gegeven hebben om de heeren B. en G. met een nieuw contract te begiftigen, maar kon geen reden zijn tot de plaats gegrepen transactie. Dit waren twee verschillende zaken, zoodat dit nieuwe feit geene verandering bragt in de conclusie der commissie.

Een enkel woord moest de spreker zeggen over de

transactie, door hem als Gouverneur-Generaal gesloten betrekkelijk de Kambangpacht. Hij hoopte dat de Vergadering geen oordeel daarover zou vellen op de mededeelingen door den Minister te dien aanzien gedaan. Wilde de Minister alle stukken daartoe betrekkelijk overleggen, het zou hem hoogst aangenaam wezen. Over die transactie sprekende, had de Minister gezegd: „Toen die transactie ter mijner kennis kwam, vertrouwde ik wel, dat daarmede beoogd was het Staatsbelang te bevorderen; doch hoezeer ik eene tegenovergestelde uitwerking daarvan verwachtte, stelde ik daarom toch, als lid der Kamer, geen onderzoek, veel min een afkeurend votum „voor.“ Spreker begreep zeer goed de diepe meening van deze woorden, maar hij moest herinneren, dat hij niet de man is geweest die de overlegging der stukken had gevraagd, en 2°, dat hij tot zijn groot leedwezen door den Voorzitter benoemd was geworden tot lid der commissie van onderzoek; maar dat hij, eenmaal daartoe benoemd, gemeend heeft zijn oordeel met vrijmoedigheid te moeten uitspreken.

De heer *Nolthenius* ondersteunde de motie van den heer *Elout*, betoogende dat de Kamer voldoende ingelicht was om, zonder de handeling zelve goed- of af te keuren, over te gaan tot de orde van den dag. Intusschen bij verwerping van die motie zou hij stemmen voor de conclusie van de commissie, doch onder de uitdrukkelijke verklaring, dat hij de zaak, die het hier gold, geheel op zich zelve beschouwde, en zonder aan die conclusie eenigermate de strekking te geven, alsof daaraan een votum van wantrouwen zou zijn verbonden. De nadere toelichtingen des Ministers en de omstandigheid dat reeds op 7 november 1856 eene toezegging was gedaan, hadden aan vele leden met den spreker de overtuiging geschonken, dat de Minister in deze zaak geheel ter goeder trouw had gehandeld. De noodzakelijkheid der transactie was spreker echter niet voldoende gebleken en ook achtte hij de tot stand gebrachte combinatie minder gelukkig, waardoor toch aan de zaak een schijn was gegeven die er nadeelig op terugwerkte. Wanneer hij dus stemde voor de conclusie der commissie, dan wenschte hij daarmede alleen te kennen te geven, dat hij omtrent die zaak met den Minister verschilde van gevoelen, doch dat hij daaraan geen betekenis van votum van wantrouwen hechtte.

De *Voorzitter* herinnerde, naar aanleiding van de rede des vorigen sprekers, dat het voorstel van den heer *Elout* niet was eene motie, ook geen wijziging van de conclusie, maar een geheel nieuw voorstel, zoodat volgens het reglement van orde dat voorstel eerst in stemming kon worden gebracht, wanneer het voorstel van de commissie zou zijn verworpen.

De heer *Elout* van *Soeterwoude* betoogde dat zijn voorstel niet was eene nieuwe conclusie, maar eene motie van orde, waarbij de Kamer verklaren zou, dat zij over zou gaan tot de orde van den dag. Zijn voorstel had dus de prioriteit bij de stemming.

De heer *Duymaer* van *Twist* merkte daartegen op, dat niemand in de Vergadering het voorstel van den heer *Elout* had opgevat als eene motie van orde. Ware dit de bedoeling geweest, dan zou daarover in de eerste plaats moeten zijn gedebatteerd, en dan zou bij aanname het gevolg zijn geweest, dat de verdere discussie over het onderwerp was afgesneden.

De heer *Elout* van *Soeterwoude* antwoordde dat zijne bedoeling niet geweest was om de discussies af te snijden, maar dat hij aan de Kamer nu wilde onderwerpen de motie of de Kamer niet, na al hetgeen over en weer gesproken is, verklaren zou voldoende te zijn ingelicht en over te gaan tot de orde van den dag.

De heer *Wintgens* was van meening dat het voorstel van den heer *Elout* de prioriteit niet verdiende. Hij scheidde de conclusie niet af van de motieven. Het stelsel van den heer *Elout* was, dat de Kamer onbevoegd was om een oordeel uit te spreken en nu kwam het hem voor dat, om een geregeld resultaat van de debatten te verkrijgen, de eerste vraag zijn moest: Is de Kamer bevoegd een oordeel uit te spreken? Eerst daarna kwam te pas de kwestie an fond.

De heer *Mackay* betoogde daarentegen dat de motie van den heer *Elout* was onafhankelijk van de motieven. Er konden zijn die haar aannamen op grond dat de inlichtingen voldoende, anderen, dat de reden bestond om, zonder de kwestie ten principale te beslissen, over te gaan tot de orde van den dag. Er was dus alle grond z. i. om aan het voorstel van den heer *Elout* de prioriteit te geven.

Niemand meer het woord vragende, werden de debatten gesloten. De *Voorzitter* bragt het eerst in omvraag de conclusie van de overgebleven leden der commissie, die aangenomen werd met 44 tegen 15 stemmen, zoodat daardoor het voorstel van den heer *Elout* vervallen was.

Voor de heeren *Poortman*, v. *Bosse*, *Heemskerk Bz.*, *Wintgens*, *Zyker*, *Kingna*, *Reinders*, *Thorbecke*, van *Heukelom*, van *Hoëvell*, *Olivier*, *Delprat*, *Storm* van 's *Gravesande*, *Hoynck*, *Gevers Deynot*, *Westerhoff*, de *Lom*, v. *Twist*, *Nolthenius*, v. *Goltstein*, *Cool*, *Blussé*, de *Raadt*, *Beens*, *Mensonides*, *Jespers*, *Anemaet*, *Luyben*, *Hugenholtz*, *Heemskerk Az.*, de *Bieberstein*, v. *Eck*, *Kerstens*, *Voorthuysen*, *Betz*, v. *Nispen*, v. d. *Veen*, *Dommer*, *Idersda*, *Dullert*, v. *Diggelen*, *Meeussen*, *Slicher* en *Strens*.

Tegen de heeren van *Franck*, *Hoekwater*, *Elout*, van *Lynden*, *Kien*, *Taets* van *Amerongen*, *Schimmelpenninck*, *Begram*, *Mackay*, v. *Asch* van *Wijk*, *Hoffman*, van *Foreest*, de *Brauw*, *Mijer* en de *Voorzitter*.

Niets meer aan de orde zijnde werd de Vergadering gescheiden.

Morgen zal de Kamer in de sectien onderzoeken de navolgende wetsontwerpen:

1°, veertien voordragten tot bekrachtiging van provinciale belastingen;

2°, de begroting voor de uitgaven der Landsdrukkerij over 1861, en

3°, het wetsontwerp tot vervoegde opheffing van goederen der Maatschappij van Weldadigheid van daarop ten behoeve van den Staat gelede hypothe-caire verbanden.

Begroting der uitgaven van de Landsdrukkerij voor 1861.

Blijkens het bij de Tweede Kamer ingekomen wetsvoorstel, houdende de begroting der uitgaven van de Landsdrukkerij voor 1861, wordt die begroting voorgedragen tot een cijfer van f 182,529, zijnde f 10,597 meer dan over het dienstjaar 1860. De inkomsten der Landsdrukkerij over 1859 zullen vermoedelijk bedragen f 182,319.30½. de uitgaven f 154,024.97½, zoodat het onder de Rijks-ontvangsten te verantwoorden batig slot waarschijnlijk zal zijn f 28,294.23.

GEMEENTERAAD

VAN

ROTTERDAM.

CENTRAAL RAPPORT

betreffende de Begroting van Inkomsten en Uitgaven der Gemeente Rotterdam, voor de dienst van 1861.

Aan dit den 9 oktober vastgesteld Rapport wordt het volgende ontleend:

ALGEMEENE BESCHOUWINGEN.

Drie afdelingen betuigen hun genoegen over de uitgebreidheid der memorie van toelichting op deze begroting. Eene afdeling zegt deswegens, dat het hare leden aangenaam is hunne tevredenheid en dank te kunnen betuigen aan heeren Burgemeester en Wethouders, over de weder meer uitgebreide en meer volledige toelichtende memorie bij deze begroting gevoegd. Eene andere afdeling heeft met genoegen opgemerkt, dat in de memorie van toelichting in vele opzichten is voldaan aan den wensch, uitgedrukt in den aanvang van het centraal-rapport op de begroting voor 1860 en betuigt daarvoor haren dank, terwijl eene andere afdeling verklaart dat de meerdere uitbreiding aan de memorie van toelichting gegeven, aan vele leden genoegen deed.

In eene afdeling is door een der leden het denkbeeld geopperd, hetwelk meermalen ter sprake is gebracht, om bij te verwachten herziening van de verordening voor eene der vaste commissien, in overweging te nemen in hoever het wenschelijk zoude zijn om de leden van al de vaste commissien aan eene verplichte afreding te onderwerpen. Hoewel niet al de leden dier afdeling dit wenschelijke beaamden, zagen zij geen bezwaar tegen de in overweging neming, bij de daartoe eerst voorkomende gelegenheid. Eene andere afdeling zegt deswegens: om zich met de verschillende takken van het gemeente-huishouden grondig bekend te maken, zijn de leden der vaste commissien het best in de gelegenheid, en het ware wenschelijk, dat daartoe aan al de leden van den Raad de gelegenheid werd gegeven, door zich in die commissien meer af te wisselen, waardoor voor velen eene juistere en gemakkelijker beoordeeling der begroting verkregen kan worden. Het komt daarom de afdeling voor, dat de organisatie der vaste commissien, met betrekking tot de verkiesbaarheid, herziening vereischt en acht men eene verplichte afreding telken jare van een der leden uit iedere commissie, zoo als bij andere commissien het geval is, wenschelijk. In eene andere afdeling bragten alle leden den wensch uit, dat de Raad moge herzien de verordeningen voor de vaste commissien, vermeld bij art. 54 der gemeentewet, ten einde daarin eene bepaling op te nemen, waarbij eene voortdurende afwisseling van leden uit den Raad verplichtend zal worden gemaakt.

In verband tot het bedrag van het eindcijfer der begroting, werd in eene afdeling de opmerking gemaakt dat men de voorkeur zou geven aan een lager cijfer dan f 200,000 voor den aanleg van nieuwe straten, omdat de Raad reeds zulk een aanmerkelijk bedrag, ad p. m. f 64,000, voor de demping der Kipsloot enz. had bestemd. Te dezer gelegenheid kwamen in die afdeling ter sprake onderscheidene kleine posten, in de rekening over 1859 opgenomen, die naar het oordeel der leden blijkten gaven dat meerdere zuinigheid bij uitvoering der geraamde posten moest in acht genomen worden. Eenparig was men van oordeel om zuinigheid in het beheer ten sterkste aan te bevelen.

UITGAVEN.

Jaarwedden van den kaai- en havenmeester, waterschout enz. In drie afdelingen werd het wenschelijk geacht de betrekking van havenmeester en het waterschouts-ambt niet meer op één persoon te vereenigen; — zullende bij eventuele splitsing dier betrekkingen dan ook de tractementen en bureaukosten voor dezelve nader geregeld moeten worden, — en bovendien nog eenige posten op dit artikel voorkomende, alsdan op andere artikelen moeten worden overgebracht. Met genoegen heeft men dan ook vernomen dat bij Burgemeester en Wethouders het plan bestaat, om in de betrekking van waterschout en havenmeester afscheiding te brengen en verlangt men de onderdeelen van dat plan te leeren kennen, onder voorloopige goedkeuring van het uitgetrokken cijfer.

Jaarwedden van de keurders enz. Eene afdeling, hoewel het bezwaar ten volle erkennende dat er gelegen is in het ontwerpen en handhaven van verordeningen op het verkoopen, te koop stellen en voorhanden hebben van bedorven en uit hunnen aard schadelijke levensmiddelen alsmede op de keuring van dezelve, zou het toch zeer wenschelijk achten om er, in navolging van andere gemeenten, ook voor deze gemeente de proef mede te nemen. Eene andere afdeling meent in het belang der zaak er op te moeten aandringen, dat ten spoedigste het toezigt op de levensmiddelen werde geregeld, waaruit echter eene niet onaanzienlijke vermeerdering van kosten zal voort-spruiten. In eene afdeling is men van meening dat de keurders van het brood kunnen vervallen, en wordt overigens naar het centraal-rapport van 1859 verwezen.

Kosten van licht- en brandstoffen. In drie afdelingen werd in overweging gegeven of het niet wenschelijk zoude zijn de verlichting van alle gemeente-gebouwen aan te besteden.

Onderhoud van straten en pleinen. Eene afdeling meent eenen aangenamen pligt te vervullen met aan de commissie voor de plaatselijke werken hare goedkeuring te betuigen, over de spoedige en goede daarstelling van trottoirs, zonder veel ongerief en met zoo weinig mogelijk kosten te veroorzaken aan de bewoners en eigenaars der panden, waarvoor die gelegd zijn. In eene andere afdeling verlangt men eenig bedrag voor de op verzoek van particulieren aangelegde trottoirs uit te trekken. Eenige leden eener afdeling vragen of er bezwaar zoude bestaan om het plein tusschen de Delftsche poort en het stations-terrein te verbeteren, zoo noodig te bestraten en daarbij de paaltjes iets terug te brengen? Met het oog op het meerder verkeer door het openstellen der nieuwe Koningsbrug, stelt eene afdeling voor aan het zoogenaamde Bolwerk de palen en hekken weg te nemen, en door bestrating het terrein geschikt te maken tot het plaatsen van goederen. Het is gebleken dat bij regenschicht weder de goederen, die gelost of geladen worden uit of in de stoombooten, varende op Venlo en Antwerpen, om beschadiging of verontreiniging te vermijden, geplaatst worden niet op het daartoe anders zeer geschikte maar nu onbestraatte terrein, maar door gebrek aan betere plaats, tot op de groote keijstraat, waardoor, ondanks de breedte van den weg, de passage wordt belemmerd.

Kosten van bruggen enz. In eene afdeling wordt gevraagd, of het ook beter ware dat de onderdaken der bruggen van ijzer daargesteld werden? De meerderheid eener afdeling wenscht dat na grondig onderzoek naar den toestand van het verwulst van de Weezenbrug, geene meerdere uitgaven voor die brug gedaan worden dan noodig zijn, om eenvoudig het bestaande te herstellen. Bij eene andere afdeling wordt de toestemming betreffende dien post geheel van nader te geven inlichtingen afhankelijk gesteld; terwijl in nog eene andere afdeling eenige leden bedenking hebben tegen den post voor de Weezenbrug, omdat zij niet overtuigd zijn dat die brug zóó slecht is, dat eene vernieuwing noodzakelijk is.

Verbetering der wateren in de Binnen- en Polderstad. In vier afdelingen zijn op dit art. aanmerkingen gemaakt, en wel de volgende: Eene afdeling kan zich niet voorstellen dat de bruggen zooveel kunnen kosten en verlangt

deswegens eene zoo mogelijk speciale en geene globale raming. Algemeen verlangt men in die afdeling ook te weten, waartoe de heeren Zocher verplicht zijn; vooral op grond dat men vermeent dat de post uitgetrokken ad f 14,100 ten laste dier heeren moet verblijven. Op de geheele calculatie voor het waterproject, die thans wordt gegeven, wordt de vermelding van eenen koker onder de Schie ter verbinding van het geheel, gemist. — en, hoeveel zou die kosten? Komen, vraagt die afdeling, ook de stoomwerktuigen in 1861 nog niet in werking? — zoo ja, dan ontbrekt het bedrag voor brandstoffen, bediening enz.

In eene andere afdeling is aangemerkt, dat de niet onaanzienlijke som voor extra bruggen a f 27,000 en voor begrinden van het voet- en rijdpad a f 11,100 te vergeefs in het oorspronkelijk plan voor het waterproject worden gezocht. Men vraagt opheldering deswegens. Het is waarschijnlijk weder eene misrekening. Men wenscht dat geene zulke groote misrekeningen meer zullen voorkomen, daarmede anders geen behoorlijk gezigt kan houden op de toekomst van onze financiën. Die afdeling vraagt ook, waarom het verbreden en bestraten van de linker-Rottekade, zoo als in het oorspronkelijk project is voorgesteld a f 19,000, niet op deze begroting is uitgetrokken. Ook wordt in die afdeling de opmerking gemaakt dat het daarstellen van 8 duikers in Cool door de nieuwe wandeling a f 600 per stuk, en het verbreden in Cool van de togtslot langs de wandeling a f 4000, dus te zamen de niet onaanzienlijke uitgave f 8800, een gevolg zal wezen van de voorgestelde bemaling van den geheelen Coolpolder, door het stoomgemaal aan den Schiedamschedijk. Men vindt dat het belangrijk voordeel, dat die polder in dat geval door die bemaling zal genieten, geene aanleiding moest geven tot zulke bezwarende kosten voor de gemeente.

Eene andere afdeling merkt het navolgende op: Aan de heeren Zocher nog te betalen f 27,737 voor het graven enz. der wetering. Dat zal zijn, niet alléén voor het graven enz. der wetering, maar ook voor het aanleggen en beplanten enz. der Singels van het waterproject. Dat werk nu is blijkens mededeeling in de Raadsvergadering dd. 7 april 1859 aangenomen door de heeren Zocher voor p. m. f 66,500, en wel boven de raming. In de begroting van het waterproject staat voor dat werk f 63,700 uitgetrokken. De afdeling vraagt, waarom dat werk zoo ongeregeld is voortgezet en sedert geruimen tijd geheel gestaakt? Wat is deswegens bepaald in het met de heeren Zocher gesloten contract? De afdeling wenscht dat dat contract (hetwelk niet aan den Raad is medegedeeld) voor de raadsleden ter inzage zal worden gelegd. Voorts wordt voor het waterproject, onder meer, ook nog uitgetrokken: voor bruggen f 32,000, voor duikers f 15,600; te zamen f 47,600. Maar voor al de bruggen en duikers, die bij het waterproject noodig werden geacht, was slechts geraamd eene som van f 27,100, waaronder voor de brug over en den duiker onder de Rotte f 18,000, die echter reeds in februari jl. voor ongeveer het dubbele dier raming, namelijk voor f 35,880, zijn aangebestaan aan den heer *Iloos*, en welke f 18,000 dus nu van het volle bedrag dier raming moeten worden afgetrokken, blijft f 9100. Hiervan moeten echter ook nog worden afgetrokken de f 1900 die geraamd waren voor de duikers in het Franschewater en Doelwater, en die onnoodig zijn geworden door het dempen dier wateren in 1855 en 1859; alzoo nog af f 1900, zoodat dan op de begroting van het waterproject slechts f 7200 overblijft voor de overige bruggen en duikers. Maar nu vindt men op de onderhavige begroting voor de bruggen en duikers van het waterproject nog eene som van f 47,600, dus nog f 40,400 meer, zonder toelichting waarom het bedrag nu zoo belangrijk veel grooter moet zijn. De afdeling meent dat de noodzakelijkheid van die belangrijke vermeerdering van kosten moet worden aangetoond en bezee- en dat de Raad ook moet weten of, en zoo ja, waarom de heer ingenieur en adviseur der gemeente, als ontwerper van het waterproject, deze allerbelangrijkste afwijking van zijn ontwerp noodzakelijk of nuttig acht? Voor het verbreden der togtslot, buiten langs de wandeling in Cool, wordt nu f 4000 op de begroting gebracht, maar daarvoor vindt men in het waterproject niets geraamd — en — het leggen van een dam onder den boog van het raadhuis was in dat ontwerp op f 100 geraamd, terwijl daarvoor nu zesmaal zooveel, namelijk f 600 wordt voorgesteld. Wat is daarvan de oorzaak? Bij dien dam staat nu ook een riuiket opgenomen, — maar waarom vond men dat riuiket bij het maken van het ontwerp niet noodig en nu wel? — En als het noodig is, moet het dan zoo kostbaar zijn? Voor het begrinden of zanden van 4700 el weg (voetpad) op de nieuwe singels, wordt f 14,100 uitgetrokken; — maar bij het plan van het waterproject is het bezanden van het voetpad op die singels (de rijweg is afzonderlijk opgegeven) begrepen in de kosten van aanleg en beplanten dier singels, en is dat alles, met het graven der wetering enz. te zamen geraamd op f 63,700. Dat werk nu is in 1859 aan de heeren Zocher aangebesteed voor p. m. f 66,500. Was het bezanden daarin niet begrepen, dan is dat werk nog veel hooger boven de raming aangenomen dan de Raad kon vermoeden. De afdeling wenscht te weten wat deswegens in het contract met de heeren Zocher is bepaald. Voor 4700 el klinker- of rijweg wordt f 25,850 voorgesteld. Maar daarin kan toch niet begrepen zijn het verbreden en bestraten der linker-Rottekade, bij het waterproject geraamd op f 19,000. En op f. 30 der memorie van toelichting leest men: „voor zoover dit doenlijk geweest is, zijn de uitgaven door de commissie voor de plaatselijke werken voor de te verrigten werken voor het waterproject op deze begroting uitgetrokken.“ Wil men die verbreding en bestrating der linker-Rottekade nu geheel achterwege laten? en zoo ja, waarom? Voor den duiker onder door de Schie, die bij het plan van het waterproject wel is waar niet was opgenomen, maar waarvan in de Raadsvergadering dd. 10 mei jl. sprake was en die deze afdeling nuttig acht, is op deze begroting niets geraamd. Men kan daarvoor toch niet aannemen de 2 duikers door de Oost- en West-Schiedakaden, die slechts het water uit de Schie in de polders zullen kunnen doen loopen, maar men verlangt een duiker onder door de Schie, tot verbinding der 2 door de Schie afgescheidene deelen van het waterproject. De afdeling vraagt deswegens nadere inlichting en ook hoeveel het maken van zulk een duiker ongeveer zal kosten?

Bij deze gelegenheid wil de afdeling de opmerking niet terug houden, dat er tusschen de globale begrotingen en de werkelijke kosten der werken in deze gemeente zoo dikwerf zulk een belangrijk verschil bestaat en die begrotingen veelal zooveel lager zijn, dan bij de uitvoering blijkt dat de werken kosten. Men beseft gereedelijk, dat er tusschen eene globale begroting en eene die later meer in bijzonderheden wordt opgemaakt, verschil kan en in den regel zal bestaan, — en dat eene globale begroting 10, 20, in buitengewone gevallen soms wel 30 procent te laag geraamd kan zijn. Maar globale begrotingen die een zoo enorm verschil opleveren, als waarvan ook ditmaal weder sprake is en in deze gemeente reeds meermalen sprake was, mogen eigenlijk geene begroting, zelfs geene globale begroting heeten. Zij zijn in hooge mate nadeelig en verderfelijk voor den staat der gemeentefinanciën. Door die zooveel te lage begrotingen worden de leden van den Raad op een dwaalspoor gebracht, en verleid hunne toestemming te geven tot het doen aanvaangen van werken, die gedurende de uitvoering blijken veel meer te zullen kosten dan waarop gerekend was, zoodat er dan eigenlijk de noodige gelden niet voor aanwezig zijn. Men is dan meestal wel gedwongen die werken af te maken, omdat zij zijn aangevangen, en moet daarvoor dan gelden aanwijzen die voor andere zaken bestemd waren, of wel, men moet onverwachts, soms op zeer kostbare of met vele bezwaren gepaard gaande wijze, de noodige gelden verschaffen. Was de begroting meer naar waarheid opgemaakt, dan zou men in tijds de geldelijke behoeften en hulpmiddelen met elkander in overeenstemming hebben kunnen brengen, de werken misschien op eene minder kostbare en toch doelmatige wijze hebben kunnen uitvoeren, — of wel, indien de grootere uitgaaf

geen bezwaar opleverde, de werken volgens een beter doordacht plan geregeld kunnen doen daarstellen. De afdeling meent daarom heeren Burgemeester en Wethouders met bescheidenheid te mogen verzoeken deze opmerkingen onder de aandacht te brengen van de beambten der gemeente, die met het ontwerpen en opmaken van dergelijke werken belast worden.

Voorts wordt door nog eene andere afdeling, naar aanleiding van het zeer belangrijk verschil tusschen de werkelijke kosten van het waterproject en de daarvoor in der tijd gemaakte begrotingen, het verlangen uitgedrukt om heeren Burgemeester en Wethouders te verzoeken bij de commissie voor de plaatselijke werken bij herhaling aan te dringen om te trachten in de toekomst, vooral voor groote werken, die voor de gemeente Rotterdam nog zullen voorkomen, ramingen van kosten te verkrijgen, die men nabij komen aan de reële uitkomsten. Met genoegen heeft men opgemerkt dat de begrotingen van latere werken bij voorbeeld de kosten van de brug aan het Bolwerk enz. van het aschhok geene teleurstellingen veroorzaakten.

De aanleg van nieuwe straten in Cool en Rubroek. De voorgestelde algemeene beschouwing ten aanzien der alhier gebragte f 200,000 ten deze herhaald wordende, doet een lid eener afdeling het bepaalde voorstel dier post met f 100,000 te verminderen. Eene andere afdeling behoudt zich voor ten aanzien van dezen post de plannen te beoordeelen, die zullen worden overgelegd. Een lid vindt bezwaar om dezen post voor 1861 goed te keuren, ten einde geene nieuwe lasten voor dat jaar op de gemeentekas te leggen.

Enige leden eener andere afdeling vragen of er uitgave bestaat dat er voor den aanleg van nieuwe straten in Cool en Rubroek in 1861 eene som van f 200,000 benoedigd zal kunnen zijn, en zulks met het oog op de f 239,000, die men in hetzelfde jaar voornemens is te verwerken. Bij eene andere afdeling wordt het wenschelijk geacht om ten spoedigste aan te vangen met den, al ware het slechts gedeeltelijken aanleg van straat E in Rubroek, waardoor de lang verwachte en noodzakelijke toegang tot de school aan de Boschlaan en verdere communicatie met de Karnemelkshaven of linker-Rottekade en Warmoezieerlaan zal worden daargesteld. Reeds zijn alle daartoe noodige gronden in het bezit der gemeente en kon het verkoopen der niet tot de straat te bezigen terreinen gedeeltelijk bijdragen tot dekking der kosten van aanleg.

Kosten der openbare veiligheid en van de brandweer. De voorgestelde uitbreiding der politie heeft in bijna al de afdelingen bijval gevonden. Bij den zoo snel toenemen aanwas der bevolking en bij de uitgebreidheid dezer gemeente, acht men die uitbreiding zeer nuttig en zijn sommige leden zelfs doordrongen van de noodzakelijkheid daarvan. Men vereenigt zich dan ook met het voorstel van den heer Burgemeester tot uitbreiding van het personeel der politie en vleit zich dat de veiligheid van personen en goederen daardoor nog meer zal worden verzekerd. Eene afdeling verwacht dan ook, dat de zoogenaamde straatpolitie, die nog wel te wenschen overlaat, beter zal gehandhaafd worden. Zij meent ook de aandacht te moeten vestigen op de weinige acht, die door de politie wordt geslagen op baldadigheden en de met de verordening op de reinheid strijdige handelingen der jeugd, die ongelukkig schijnen toegelaten te worden. De afdeling keurt die oogluiking af; — men kan toch niet verwachten dat op lateren leeftijd wetten en verordeningen zullen worden geëerbiedigd, waartegen men in de jeugd strafeloos laat zondigen. Eenige leden eener afdeling geven echter in bedenking of de reorganisatie zou kunnen uitgesteld worden, in betrekking tot den uitgebreideren werkkring die later ook met betrekking tot het waterproject zal moeten ontstaan.

ONTVANGSTEN.

Opbrenst van bruggen enz. Enige leden eener afdeling wenschen dat, zoo mogelijk, aan geene stoombooten eene ligplaats binnen de havens aangewezen worde.

Eene andere afdeling maakt de opmerking dat het tarief der kraan aanleiding geeft dat stadgenooten zich in enkele gevallen van eene inrigting buiten deze gemeente bedienen, om de te hooge kosten alhier te vermijden. Bij de daarstelling eener nieuwe kraan, aan de eischen des tijds beantwoordende, wenscht men in die afdeling dat ook de verordening op de kraan zal worden herzien en naar de tegenwoordige behoefte gewijzigd.

Leges door den waterschout verantwoord. Men verlangt te weten of ten aanzien der verantwoording dier leges eene goede contróle bestaat.

Belasting op de honden. In eene afdeling wordt betwijfeld of voor de inning dier belasting genoegzaam zorg wordt gedragen.

Opbrenst van veergelden. Bij het vervallen der schouw in de Oudehaven, wordt de wensch te kennen gegeven dat de trappen in goeden staat mogen behouden blijven.

Opbrenst der bank van leening. Eene afdeling acht het allezins wenschelijk eene nieuwe verordening op de bank van leening tot stand te brengen.

Opbrenst van den verkoop van gemeente-eigendommen enz. Door eene afdeling werd de opmerking gemaakt, dat bij dit volgn. het bedrag van den verkoop van gemeente-eigendom aan den heer *Reespmaeker*, zal moeten gevoegd worden. Eene afdeling geeft in bedenking om zoodra daartoe behoefte mogt ontstaan, en tevens de stand der effecten dezelfde mogt blijven, die kapitalen te verkoopen alvorens tot eene nieuwe leening over te gaan.

De Rapporteurs der Afdelingen zijn de heeren: *J. A. M. BICHON* van *ISSELMONDE*, *C. E. VIRULY*, *J. C. OFFERS*, *J. VAN STOLK Cz.* en *F. VAN VOLLENHOVEN*.

Gedrukt en uitgegeven bij

G. en C. A. van Reyn, te Rotterdam.